

The *Paraphrasis* of Joannes Geometres' *Metaphrasis of the Odes*

Marc De Groot

In his description of the fifteenth-century Florentine manuscript *Medic. Laur. gr.* V 37 in 1764, A. M. Bandini provided the *editio princeps* of the so-called *Metaphrasis of the Odes* by Joannes Geometres (tenth century), an officer in the Byzantine army who, after being dismissed for reasons still unclear to us, retired as a monk in the monastery *Ta Kurou* in Constantinople.¹ The work, a rewording in *dodecasyllabi* of nine biblical pericopes which soon after the fifth century had won canonical regard in the Greek church and were recited during morning services, was republished by J. A. Cramer in 1841, based on the Parisian manuscript of the Bibliothèque Nationale de France, *Suppl. gr.* 352 (thirteenth century).² Migne's *Patrologia Graeca* (106.987–1002) adopted this version of the text in 1863, albeit with some changes. Although I have since proposed some obvious corrections to Cramer's text, I considered it necessary to prepare a new critical edition and started a heuristic research, which resulted in finding what appeared at first to be twenty

¹A. Bandini, *Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae* (Florence 1764–1770); *Accedunt supplementa tria ab E. Rostagno et N. Festo congesta necnon additamentum ex inventariis Bibliothecae Laurentianae depromptum accuravit F. Kudlien* I (Leipzig 1961) 65–68.

²J. A. Cramer, *Anecdota graeca e codd. manuscriptis Bibliothecae Regiae Parisiensis* IV (Oxford 1841 [Hildesheim 1967]) 352–366.

manuscripts.³ One of them was *Paris. gr. 2743*, a paper manuscript, written by J. Diassorinos in the sixteenth century, containing Apolinarios' *Metaphrasis of the Psalms* (ff.1–190)⁴ and a second work, entitled *Μετάφρασις τῶν ῥόδων ἀπὸ φωνῆς Ἰωάννου Γεωμέτρου* (ff.190^v–207^v) and provided with useless interlinear glosses written in red by the same hand,⁵ and with the relevant Bible text in the margins. Although famous scholars such as K. Krumbacher and A. Ludwich still reckoned this manuscript in the Geometres tradition,⁶ its length alone (*Paris.* has 518 *dodecasyllabi*; the “real” *Metaphrasis*, taking into account the corrections I have made, 471) warned me that this text could not possibly be the same as Geometres' work. Besides, when in the seventeenth century L. Allatius wrote the Vatican codex *Barb. gr. 74* (see n.10 *infra*), it was already clear that this (ff.78^r–85^v) was not the same version as the one he had seen in the *Paris. gr. 2743*, as he himself testified.⁷ In fact, reading the *Paris* codex, one observes that (mostly) this text represents the Bible in a more exact way, whereby new verses are added, some of the original ones replaced; furthermore, this version—we will call it the *Paraphrasis*—and the *Metaphrasis* do not always treat the same Bible excerpt.⁸

³M. De Groote, “Der byzantinische Zwölfsilber in Joannes Geometres' Metaphrase der Oden,” *BZ* 96 (2003) 75–77; for the list of manuscripts see 292 n.10 *infra*.

⁴Title: Ἀπολιναρίου μετάφρασις εἰς τὸν ψαλτῆρα καὶ Ἰωάννου Γεωμέτρου εἰς τὰς ῥόδους, ἐν οἷς ἔγραψε καὶ Εὐδοκία ἀγούστου καὶ δι' ἰάμβων Δωρόθεος ἱεροσολυμίτης.

⁵These notes do not contain any interpretation or grammatical explanation, only synonyms. For examples, see 292–295 *infra*.

⁶K. Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Litteratur*² II (Munich 1897) 736; A. Ludwich, *Apolinariii Metaphrasis Psalmorum* (Leipzig 1912) XXIV.

⁷L. Allatius, *De libris Ecclesiasticis Graecorum* (Paris 1645) 62.

⁸Ode 1: *Paris.* until Ex. 15:19, *Metaphrasis* until 15:21; ode 5: *Paris.* until Is. 26:20, *Metaphrasis* only until 26:19.

Who was the author? Certainly someone who knew Geometres' work and who was well acquainted with the characteristics of metaphrases, but who caused considerable confusion by mentioning Geometres' name in his title. It seems unlikely for Diassorinos himself to be the author: why would he have added explanatory notes to his own verses, left some of them metrically imperfect (see 292–295 *infra*), and made his own interpolation on line 430 (287 *infra*)? I. Sajdak, who published the first ode in 1932/3,⁹ still expressed the opinion that, perhaps, this question can only be solved, once the whole *Paraphrasis* has been edited and compared with the rest of Diassorinos' works. Be that as it may, I hope that this article will elicit some additional information in order that one day this intriguing riddle might be answered.

In the first part of my contribution I present the *editio princeps* of the complete *Paraphrasis*, as found in the *codex unicus*, Paris. gr. 2743; in the *apparatus criticus* the versions of Cramer (taking into account the corrections I have suggested: *supra* n.3) (= *Cr*) and of the *Paris.* itself (= *cod.*), if rejected, are given. Then follows a justification of the corrections I have inserted, and a few comments on prosody and language. Finally, I verify to what degree the Bible is followed more faithfully in the Paris text than in Geometres' *Metaphrasis*.

⁹I. Sajdak, "Ioannes Geometres quatenus feratur auctor Paraphrasis Cantorum secundum codicem Paris. gr. 2743 traditae," *Eos* 34 (1932/3) 311–318.

TEXT

Μετάφρασις τῶν ῥόδων
ἀπὸ φωνῆς Ἰωάννου Γεωμέτρου

f.190^v.1–2

Ἰδιὴ α¹ [Ex. 15:1–19]

*Αἰγυπτίων πόντωσιν ῥοδὴ Μωσέως,
Αἰγυπτίων δ' ὄλεθρον Ἰσραήλ κράτος.*

- Ἄισωμεν ῥοδὴν τῷ κραταιῷ κυρίῳ·
5 δόξης γὰρ ἐπλήρωσε τὴν οἰκουμένην,
πόντωσεν ἵππον καὶ ἵτην ἱππηλάτην.
οὗτος βοηθὸς καὶ σκεπαστῆς καὶ πρόμος,
στρέφων τὰ δεινὰ πάντα πρὸς σωτηρίαν·
οὗτος θεὸς μου καὶ μόνος, καὶ δοξάσω,
10 θεὸς πατρῶος, τοῦτον ὑψώσω μόνον.
θραύων ἄναξ μάχας κραταιᾶ σὺν βία,
ἄναξ κραταῖος οὐνομ' αὐτῷ τυγχάνει.
ἰσχὺν Φαραώ, ἄρμα πόντωσεν βία
ἄρδην τρίλογγον, ἐκκρίτους ἱππηλάτας,
15 ἐρυθραῖον ἔκρυψε κῦμα νηπίους,
ὁμοῦ τ' ἔδυσαν ἐν βάθεσσι ὡς λίθοι. f.191^r
βραχίονος βίη ὑμνηταί σου, ἄναξ.
ἔθραυσεν ἐχθροὺς δεξιὰ σή, χριστέ μου,
πλήθει τεῆς δόξης ἔθραυσας δηΐους·
20 ὄργην προήκας ἢ φάγ' αὐτοὺς ὡς ξύλον.
ὔδωρ διέστη πνεύματός σου τῇ βία,
τεῖχος δ' ἐπήγνυνθ' ὡς τόθ' αἱ ῥευσταὶ φύσεις.
ἔφη “Διώξας,” ἐχθρὸς “αὐθις λήψομαι,

Tit. ἀπὸ – Γεωμέτρου: om. Cr 2 πόντωσις Cr 3 δ' ὄλεθρον: ὄλεθρος Cr 6 πόντωσεν – ἱππηλάτην: τὴν ἵππον ὡς ἔρριψε καὶ τὸν δεσπότην Cr, pergens: ἄρδην Φαραώ πρὸς θαλασσίαν χύσιν 9 μόνον Cr 11 θραύων – ἄναξ (17): om. Cr; 14–15: uide 21 19 πλήθει – ξύλον (20): om. Cr 21 βία: ἔκρυψε πόντος ἐκκρίτους ἱππηλάτας add. Cr; cf. 14–15 22 τεῖχος – τόθ': εἰς τεῖχος ἐφράγησαν Cr 23 ἔφη – ἄμα (26): om. Cr

- λείαν δάσω, ψυχὴν ἐμὴν ἐμπλήσομαι,
 25 ξίφει φονεύσω, χεὶρ δέ μου κρατήσεται.”
 σὸν πνεῦμ’ ἔπειψας, πόντος εἶλε τοὺς δ’ ἅμα·
 σφοδρῶς ἔδυσαν ὡς μόλιβδος εἰς βάθος.
 ὅμοιος οὐδεὶς σοι θεῶν, ἄναξ, πέλει·
 ὅμοιος οὐδεὶς, αἰνετὸς δ’ ἐν ἀσπίλοις,
 30 τεράστια δρῶν οὔτις ἐνδόξως πέλει.
 σὴν δεξιὰν ἔτεινας ἠδὲ τοὺς δ’ ἄγαν f.191^v
 ἄβυσσος ἐκπέπωκε τοὺς ἀνουστάτους.
 ἦξας δὲ λαὸν ἔκκριτον τῇ σῇ δίκῃ,
 ἐχθρῶν ἀνοίκτων ἐξέσωσας μυρίων,
 35 ᾧκισας εἰς γῆν ἠδονῶν πηγὴν ὄλην.
 ᾧδιναν ἔθνη καὶ παρωργίσθη γένη,
 οἰκοῦντα κύκλω πάντα τῶν Φυλιστέων.
 Μωαβιτῶν ἄρχοντες ἔσπευσαν τότε,
 χῶρῳ δυνάσται τοῦ Ἐδώμοιο ξένοι·
 40 εἴληφε Μωὰβ καὶ Φυλιστιεὶμ τρόμος,
 Χαναὰν οἰκοῦντες τάκησαν τῇ βίῃ·
 πέσοι δ’ ἐπ’ αὐτοὺς δεῖμα καὶ μέγας τρόμος,
 γένοντο λᾶες σῶν βραχιόνων σθένους,
 ἕως, ἄναξ, σὸς λαὸς ἄχρις ἐξέβη,
 45 ὁ λαὸς οὗτος ὄνπερ ἐκτίσω, μάκαρ.

27 = Cr 352.21 28 ὅμοιος – ἄγαν (31): om. Cr 32 = Cr 352.20 33 τῇ –
 δίκῃ: σὸν χειρὶ σου Cr 35 ᾧκισας scripsi: ᾧκησας cod. 36 ᾧδιναν cod.
 37 πάντα – Φυλιστέων (Φιλιστέων cod.): καὶ λάτραι θεῶν νόθων Cr 38
 Μωαβιτῶν – ξένοι (39): om. Cr 40 φυλιστιεὶμ cod. 41 Χαναὰν – τρόμος
 (42): om. Cr (ob hom.?) 43 γένοντο – σθένους: ἔφριξε πᾶς τις σῶν
 βραχιόνων σθένος Cr 44 ἄναξ – Ἰσραηλίτης (53): παρῆλθον οὓς ἐκληρώσω
 μόνους, | εἰς γῆν ποθεινὴν ἦν ἐπηγγείλω πάλαι. | ἀνθ’ ὧν κροτοῦντες
 κυμβάλους καὶ τυμπάνους, | ψαλτηρίους, φόρμιγξιν, ὄργανους, λύρας | καὶ
 πᾶσιν ἄλλοις εἴδεσι μουσουργίας, | νίκας, τρόπαια, δόξαν ἄδομεν, μόνῳ | σοὶ
 τῷ κρατοῦντι καὶ θεῶν θεῷ μόνῳ· | οἷς εἰς θάλασσαν ἵππον, ἀρματηλάτας
 | ἔκρυσας ὡς φάλαγγα Φαραωνίτιν. | ὁ δ’ Ἰσραὴλ ᾧδευσε τὴν ὑγρὰν
 χύσιν | ξηρὰν καθῶσπερ πεζός, ὑμνῶν σέ, πάτερ Cr

καὶ ἦγες εἰς ὄρος τεῆς κληρουχίας, f.192^r
 οἴκημ' ἀγνόν σοι εὐσεβῶς εἰργασμένον,
 ὅ τ' ἀσμένως ποίησε χεῖρ τεή, λόγε.
 ἀναξ ἐτῶν ἄρχων ἐπ' αἰῶνας δ' ἔτι.
 50 ἵπποι ὅτ' ἦλθον, Φαραῶ δ' ἱππηλάται
 καὶ πᾶν θαλάσσης ἄρμα κευθμῶνας σκότους,
 πάντας μὲν οἶδμ' ἔκρυσσε πόντου, ἀλλ' ὅμως
 ἰσθ(μ)ῷ πέρασεν λαὸς Ἰσραηλίτης.

Ῥιδὴ β^α [Dt. 32:1–43]

55 *Νόμου γραφέντος ἀῦθις ῶδὴ Μωσέως.*
 Οὐρανέ, πρόσσχες, γῆ δ', ἐνωτίσθητί μου·
 ὑμῖν λαλήσω ἐξ ἐμῆς γλώσσης λόγους,
 καὶ προσδοκάσθω φθέγμα τοῦμὸν ὡς ὕδωρ,
 κατελθέτω δὲ ῥῆμα τοῦμὸν ὡς δρόσος,
 60 ὡς ὄμβρος ἐπ' ἄγρωστιν, ὡς νιφὰς χλόην.
 καὶ γὰρ βόησα κυρίου μοι τοῦνομα·
 αἶνον δ' ἅπαντες τῷ θεῷ ἡμῶν δότε.
 ὄντως ἀληθῆ ἔργα πάντα κυρίου, f.192^v
 ὁδοὶ δὲ τούτου καὶ τρίβοι πᾶσαι κρίσεις.
 65 σοφός, δίκαιος, πιστός, ἰσχυρὸς ἄμωτος.
 μωμητὰ θ' ὡς ἡμαρτον οὐκ αὐτῷ τέκνα,
 λαὸς πονηρὸς καὶ παρεκτετραμμένος.
 οἶων καλῶν τίνουσι κυρίῳ γέρα,
 οὔτος δὲ λαὸς μωρός, οὐ σοφὸς κρίσιν;
 70 οὐκ αὐτὸς οὔτος σῶμα σὸν διαπλάσας

53 ἰσθμῷ correxi 55 γραφέντος ἀῦθις: πάλιν γραφέντος Cr 56 πρόσσχες
 scripsi: πρόσσχες cod. 57 ὑμῖν – λόγους: om. Cr 58 καὶ – δρόσος (59): καὶ
 συγκατέλθοι φθέγμα τοῦμὸν ὡς δρόσος Cr 60 χλόη Cr 61 καὶ – κυρίου
 (63): εἰς ἐστὶν ἡμῖν, εἰς θεός, θεὸς ἄμωτος Cr 64 = Cr 353.14 65 = Cr 353.13
 66 μωμητὰ – τέκνα: om. Cr 67 = Cr 353.16 68 οἶων: ποίων Cr τίνουσι
 scripsi una cum Cr: τίνουσι cod. 69 = Cr 353.15 70 οὐκ: ἔκ sic cod.

- καὶ χερσὶ πήξας καὶ διαρθρώσας μέλη;
 μνήσθητε ὀρθῶς ἡμέρας αἰωνίους,
 ἔτη γενέθλης ἴστε, ἀνθρώπων φύτλη·
 πατὴρ ἐρεῖ σοι ταῦτα, πρεσβύτης γέρων,
 75 βροτῶν ὅτε ὑψιστος διήρκεν γένη,
 Ἄδὰμ τὸ πρῶτον ὡς διέσπειρε γόνους,
 ἔνειμεν ἔθνη καὶ καθίστα τοὺς ὄρους·
 ἄλλους μὲν ἄλλοις ἀγγέλους ἐπιστάτας, f.193^r
 αὐτὸς δ' ἑαυτῷ κλῆρον εἴληχε μόνον
 80 τὸν Ἰσραὴλ σχοίνισμα, τοὺς Ἀβραμίδας.
 ὀφθαλμὸς ἦν ἄγρυπνος αὐτὸν προσβλέπων·
 πηγὴν ῥέουσαν τὴν ἄνυδρον δεικνύει,
 παρεμβάλων ἔστησεν εἰς φρουρὰν κύκλω.
 ὡς ὄμματός τις ἐξετήρησεν κόρην,
 85 ὡς αἰετὸς πτέρυξιν εὖ ἠπλωμέναις
 ἐὴν καλύπτει νοσσιάν, στοργὴν ἔχων,
 διεῖς ἑαυτοῦ ἀγκάλας ἐδέξατο,
 συνεῖχεν αὐτούς, εἶχε καὶ μεταφρένων.
 θεὸς μετ' αὐτῶν ἄλλος οὐκ ἦν ἐν πόρῳ,
 90 ἀλλ' αὐτὸς αὐτούς ἦξε κύριος μόνος.
 ἀνήξεν εἰς γῆν ἰσχύος πεπλησμένην,
 πολλῶν ἔπλησεν ἡδονῶν πικρὸν στόμα·
 ἔλαιον ἐξέρρευσε καὶ μέλι πέτρας, f.193^v
 βοῶν καλῶν τύρωμα, θρεμμάτων γάλα,
 95 ἀρνῶν, ἐρίφων, στέαρ ἐκ μόσχων νέων·

72 μνήσθητε – φύτλη (73): υἰὸν τε τάξας καὶ πατὴρ κεκλημένος: ἰ ἀρχὴν τε σοὶ δοὺς τῶν ὀρωμένων ὄλων; ἰ ἄφες τὰ κοινὰ καὶ σκόπει τῶν σῶν ὅσα Cr
 73 ἴστε scripsi: ἴστε cod. 75 βροτῶν – γένη: om. Cr metri causa ὅτε scripsi: ὅθ' cod. διήρκεν scripsi: διήρκεν cod. 76 τοπρῶτον cod. 78 ἀγγέλοις, ἐπιστάταις Cr 79 μόνῳ Cr 81 αὐτῷ Cr 83 ἔστησεν: ἔστηκεν Cr 84 ὄμματός τις: ὄματος τίς Cr ἐξετήρησε Cr 85 αἰετὸς Cr 86 ἐὴν – ἐδέξατο (87): om. Cr 89 θεὸς – μόνος (90): ὑπερθε χρυσῶν, ὡς νεοσσοὺς ἠγάπα Cr 94 καλὸν Cr

- αἶμα σταφυλῆς, ἠδὺ τοῦ πυροῦ κράτος.
 πλησθεῖς Ἰακῶβ ἐξελάκτισεν μέγα,
 ὡς εὐτραφῆς τις, ὡς πλατύς τε καὶ μέγας,
 ὡς πῶλος ἄττων τοῦ θεοῦ παρετράπη,
 100 θεοῦ δ' ἀπέστη τῆς ἐῆς σωτηρίας.
 θεοῖς παρώξυνάν με τοῖς ἀλλοτρίοις,
 ἔργοις βδελυκτοῖς μ' ἐξεπίκραναν τότε.
 ἔθυσσε πικροῖς φεῦ θεοῖς τῶν δαιμόνων,
 θεοῖς βδελυκτοῖς, οἷς ἔθυσαν οὐδέπω,
 105 θεοῖς κακίστοις, προσφάτως ἰκνουμένοις,
 θεοῖς ἀγνώστοις τοῖς ἑαυτῶν πατράσιν.
 λιπὼν δὲ τὸν τεκόντα καὶ τρέφοντά σε,
 θεοὺς ἐποίεις τοὺς τεκόντας τὴν πλάνην.
 τὸ φρικτὸν εἶδεν ὄμμα καὶ ζηλοῖ μέγα f.194^f
 110 αὐτῶν δι' ὀργὴν υἰέων καὶ θηλέων·
 θυμοῦ γεμισθὲν εἶπεν· Ἐξαποστρέφω
 πρόσωπον ἠδὺ τοῖς στραφεῖσι τὰς φρένας,
 δείξω δ' ἐπ' αὐτοῖς ὅ θῆν ἐστ' ἐπ' ἐσχάτων·
 καὶ γὰρ πανοῦργός ἐστ' ἀληθῶς ἡ φύτλη,
 115 υἱοὶ δέ, πίστις οἷς ἐν αὐτοῖς οὐ μένει.
 αὐτοῖ *<τοι>* παρώξυνάν με ἐπ' οὐ θεῶ,
 αὐτῶν παρώξυνάν με τοῖς εἰδωλίοις·
 κἀγὼ ἐπ' οὐκ ἔθνει παροξυνῶ λίαν
 καὶ τῷ ἀβελτέρῳ παροργιῶ γένει.
 120 πῦρ ἐκκέκαυται, θυμὸς ἦρθη καὶ φλέγει·

96 κράτος: ὡς χόρτον εἶχον, παντάπασιν ἐτρύφων add. Cr 97 ἐξελάκτισε Cr 99 ἄττων scripsi: ἄττων cod. 100 θεοῦ – τότε (102): κρημνοὺς δὲ καὶ φάραγγας εἶχε καὶ πέτρας Cr 103 τῶν δαιμόνων: καὶ προσφάτοις Cr 104 οἷς ἔθυσαν: οὐς ἔγνωσαν Cr 105 θεοῖς – πατράσιν (106): om. Cr 107 τρέφοντά: σφάζοντά Cr 109 τὸ φρικτὸν (φρυκτὸν cod.) εἶδεν ὄμμα: εἶδε τὸ φρικτὸν ὄμμα Cr 110 αὐτῶν – θηλέων: om. Cr 111 ἔξαποστρέφω Cr 112 ἠδὺ Scheidweiler: ἰδοὺ cod. 113 δείξω – γένει (119): om. Cr 116 metri causa *τοι coniecti* 120 πῦρ ἐκκέκαυται scripsi sicuti Cr: παρεκκέκαυται cod.

- ἕως κατατάτου φλεγήσεται ἄδου
 καὶ γῆν φάγη καρπούς τε καὶ τὰ γῆς βάθη,
 καύσει σὺν αὐτοῖς καὶ ὀρών τὰς κρηπίδας.
 καὶ πᾶν συνάξω δεινὸν εἰς αὐτοὺς τάχος f.194^v
 125 καὶ συντελέσω πάντα εἰς αὐτοὺς βέλη.
 λιμῶ τακῆση, βρῶσις ὀρνέων ἔση,
 πικραῖς τενόντων συντελεσθήση πάθαις.
 στελῶ κατ' αὐτῶν θήρας ἡγριωμένους,
 θυμοῦ πνέοντας, εἰς χθόν' ἐσπειρωμένους.
 130 ἔξω μαχαίρας, ἐν ταμείοις τοὺς φόβους,
 ὁμοῦ δὲ πάντες· παρθένος, νεανίας,
 καὶ σὺν γέροντι μαστὸν ἔλκον παιδίον.
 εἶπον· Διασπερῶ σε, θήσω νωνύμους,
 εἰ μὴ δι' ὀργὴν βαρβάρων παραφρόνων,
 135 μακροχρονούντων, μὴ συνεκτρίψωσί σε
 καὶ κομπάσουσι καὶ λαλήσουσι μέγα·
 Ἡμῶν ἔδρασε ταῦτα χεῖρ, οὐ κυρίου.
 ἔθνος γὰρ ἄφρον καὶ παρεκτετραμμένον·
 ταῦτ' οὐ συνήκαν, οὐδ' ἐπιστήμην ἔχον· f.195^r
 140 εἰς ὕστερον δὲ ταῦτα γνῶσονται τάχα.
 διώξεται γὰρ εἷς μόνος πῶς χιλίους,
 καὶ μυρίους κλινοῦσι πῶς μόνοι δύο,
 εἰ μὴ θεὸς πέπρακεν αὐτοὺς εἰς φόνον
 καὶ χερσὶν ἐκδέδωκε τῶν ἐναντίων;
 145 θεοὶ γὰρ αὐτῶν οὐδὲν ἴσοι τῷ μόνῳ.
 παραφρονεῖ, μέμνηεν ἔθνη τὰ ξένα,
 οἷς ἄμπελος μὲν Σοδόμων καὶ Γομόρρας,

121 ἕως – ἄδου: om. *Cr* 122 φάγη scripsi: φάγοι cod. 123 καύσει –
 κρηπίδας: om. *Cr* 125 καὶ – βέλη: καὶ πᾶν κενώσω τῆς φαρέτρας μου
 βέλος *Cr* 126 ἔση: γένος πονηρόν, πλήρες ἰοῦ θηρίων add. *Cr* 129 θυμοῦ –
 ἐσπειρωμένους: om. *Cr* 131 πάντα παρθένῳ *Cr* 136 κομπάσωσι et
 λαλήσωσι *Cr* 139 ταῦτ' – ἔχον: om. *Cr* 140 εἰς: ἐς *Cr* 143 φόνον: φθόνον
Cr 144 τῶν: ταῖς *Cr* 145 μόνῳ scripsi una cum *Cr*: νόμῳ cod.

- χολῆς σταφυλή, πικρίας πλήρης βότρυς,
 θυμὸς δρακόντων οἶνος, ἰὸς ἀσπίδων.
 150 οὐ συμφορήσας ἐσφράγισα ταῦτά μοι,
 καὶ πάντα κεῖται νῦν τεθησαυρισμένα;
 ἐν ἡμέρᾳ τείσουσι ταῦτα τῆς δίκης,
 ὅταν ὁ ποὺς αὐτῶν ἐπισφαλῆ χρόνῳ.
 ὁ καιρὸς ἐγγύς, ἠκόνηται τὸ ξίφος· f.195^v
 155 τὸ τόξον ἐντέταται, τῇ νευρᾷ βέλος.
 κρινεῖ γὰρ αὐτοὺς κύριος καὶ τοὺς λάτραις,
 ὀφθαλμὸν ἠδὺν ἐμβαλεῖ πεφρικόσι·
 αὐτοὺς γὰρ εἶδεν ἐκτόπως παρειμένους,
 ἐξηπορημένους τε καὶ λελοιπότας.
 160 ἰδὼν ἔφησεν· Οἱ θεοὶ ποῦ καὶ φίλοι
 ἐφ' οἷς ἐθάρρουν, οἷς ἐκόμπαζον μέγα,
 ὧν θυσιῶν τὸ στέαρ, ὧν σπονδῶν ῥύσιν
 εἰς πλήρες εἶχον ἠδὺ βρῶμα καὶ πόμα;
 οὔτοι γενέσθων σύμμαχοι καὶ προστάται.
 165 οὐκ ἔστι, κἂν δράμητε γῆν τε καὶ πόλον,
 ἄλλος θεὸς πλὴν μου· μόνος γὰρ τυγχάνω.
 ἐγὼ τελευτῆς καὶ πνοῆς αὐτοκράτωρ,
 ἐγὼ πατάσσω, φάρμακον δὲ τραυμάτων
 ἐγὼ τίθημι· τίς σε χειρῶν ἐξέλη; f.196^r
 170 αἶρω πρὸς ὕψος χεῖρα, τοῦτο δ' ὀμνύω·
 Ζῶ καὶ χρονίζω κρεῖττον αἰώνων ὅλων,
 ἐμὴν μάχαιραν ἀστραπῆς τιθῶ φλόγα,
 ἀνθέξεται δὲ χεῖρ ἐμὴ τῶν κριμάτων,

152 τείσουσι scripsi: τίσουσι cod. 153 ὅταν – χρόνῳ: om. Cr ἐπισφαλῆ
 scripsi: ἐπισφάλῃ cod. 155 ἐντέταται: ἐντέτακα Cr 156 τοῖς λάτραις Cr
 157 πεφρικόσιν Cr 158 αὐτοὺς γὰρ εἶδεν: εἶδε γὰρ αὐτούς Cr 161 οἷς
 ἐκόμπαζον: ἐξεκόμπαζον Cr 164 προστάται: οὐκ ἔστι, γνῶτε, πλὴν ἐμοῦ
 θεὸς μόνος add. Cr; uide autem 166 166 ἄλλος – τυγχάνω: om. Cr; uide
 autem 164 167 αὐτοκράτωρ: ὁ ταμίας Cr 169 ἐξέλοι Cr, pergens: ἐμῶν
 κρατουσῶν γῆς, πόλου καὶ τῶν κάτω; 170 ὀμνύων Cr 171 ὅλων: ζωὴ δὲ
 μᾶλλον καὶ πνοὴ πάντων ἔφυν add. Cr

- καταξανῶ μάστιξι τοὺς ἀποστάτας·
 175 βέλη μεθύσω τῶν βροτείων αἱμάτων
 καὶ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἐκ τῶν σωμάτων,
 ἀφ' αἱματός τε τραυμάτων χ' ἀλώσεως
 κὰκ τῶν καρῆνων δεσποτῶν ξένου γένους.
 σκίρτα μὲν, αἰθήρ, οὐρανὸς σὺν ἀγγέλοις,
 180 καὶ προσκύνει δὲ πᾶσα τῷ κτίστη κτίσις·
 ἔθνη, χάρητε, κληρὸς, υἱοὶ κυρίου,
 θεοῦ δὲ υἱοί, αἴρετε σθένος μέγα,
 ὅθ' αἰμ' ἀμύνεται ἐὼν υἱῶν ἄναξ,
 ἐχθροῖς δὲ τείσει καὶ στυγοῦσ' αὐτόν θ' ἅμα, f.196^v
 185 δούλων δ' ἐὼν σμήσει θεὸς ὅλην χθόνα.

Ἰδιὴ γ^η [1 Reg. 2:1–10]

Ἄννης Σαμουὴλ μητρὸς εὐχαριστία.

- Ὡς ἐκρατύνθη κυρίῳ τὴν καρδίαν,
 ἦρθη κέρασ μου τῷ θεῷ, καὶ τὸ στόμα
 190 ἐξεπλατύνθη καὶ κατ' ἐχθρῶν ἰσχύει,
 σωτηρίῳ δ' ἦσθην λίαν τῷ σῷ, ἄναξ.
 οὐκ ἔστιν οὐδεὶς κύριος πλήν σου μόνον,
 δίκαιος οὐδεὶς ὡς σύ μοι θεὸς μόνος·
 πλήν σου γὰρ οὐδεὶς ἀγνὸς ἄλλος τυγχάνει.
 195 ταῦτ' οὖν ὀρῶντες, τοὺς ὑπερκόμπους λόγους
 ἐκκλινέτω πᾶς, μηδὲ χειλέων πρόη
 μηδ' ὄγκον ἄρη, μὴ φρεσί, μὴ καρδίᾳ.
 θεὸς γὰρ οὗτος γνώσεων ὁ δεσπότης,
 τέχνη δ' ἔτοιμοι τῷ τεχνουργῷ τῶν ὅλων.

177 ἀφ' – γένους (178): οὕτω στρατηγήσαντος ἄρτι κυρίου Cr 180
 προσκύνει δὲ: προσκυνεῖτε Cr 182 θεοῦ – χθόνα (185): om. Cr 184 τείσει
 iterum scripsi: τίσει cod. 187 ἄννης scripsi: ἄννης cod., Ἄννης Cr 191
 σωτηρίῳ – ἄναξ: om. Cr 194 πλήν – τυγχάνει: om. Cr

- 200 τόξον κραταιῶν ἡσθένησεν εἰς τέλος, f.197^r
οἱ δ' ἀσθενοῦντες ζωννύονται τὸ κράτος·
πεινώσιν ἄρτον οἱ πρὶν ἐμπεπλησμένοι,
πεινῶντες οἱ πρὶν γῆν παρήκαν ἐκ κόρου·
τίκτει μὲν ἑπτὰ κοιλία στείρουμένη,
- 205 ἄλλη δ' ἄτεκνος, ἢ πρὶν εὐτεκνουμένη.
θεὸς χορηγὸς καὶ τελευτῆς καὶ πνοῆς,
βάλλει καθ' ἄδου πρὸς τὸ φῶς ἔλκει πάλιν.
ὑποῖ, ταπεινοῖ, πλουτίσας ἢ πτωχίσας·
πένητας ἐκ γῆς ἐξανιστᾶ κοπρίας.
- 210 θρόνοις δυναστῶν ἐγκαθίζει τοὺς κάτω
θρόνους τε αὐτῶν προσλαβεῖν κληρουχίαν.
εὐχὰς τε πληροῖ καὶ δικαίων τοὺς χρόνους.
ἰσχυρὸς ἀνὴρ οὐκ ἐν ἰσχύι σθένει,
θεὸς δὲ τούτου συμπατεῖ τὸν ἐνστάτην.
- 215 μηδεὶς φρεσὶ γοῦν μηδὲ πλούτῳ μὴ βία, f.197^v
σοφός, κραταιός, πλούσιος, σθένων μέγα,
μέγα φρονεῖτω· πάντα ῥεῖ, πάντα στρέφει·
φόβος θεοῦ βέβαιον ἐν βίῳ μόνον,
τῆς ἀρετῆς ἢ κτήσις οὐ θνήσκει χρόνῳ.
- 220 πόλονδ' ἀνήλθε κύριος, βροντᾶ μέγα,
ἐξ ὑστέρου γῆς ἄκρα κρινεῖ σὺν δίκη·
οὗτος παρέξει τοῖς κρατοῦσι τὸ κράτος
χριστοῦ θ' ἑαυτοῦ πάγχυ δ' ὑψώσει κέρας.

200 κραταιῶν scripsi sicuti Cr: κραταιὸν cod. 202 ἄρτων Cr 208
πτωχίσας καὶ πλουτίσας Cr 209 κοπρίας: πτωχοὺς ἐγείρει, κυκλικῶς
πάντα στρέφει add. Cr 211 θρόνους – κληρουχίαν: om. Cr 212 χρόνους:
ἐπευλογεῖ, δίδωσιν εὐετηρίαν add. Cr 213 ἐν ἰσχύι scripsi: ἐνισχύει cod.
215 πλούτῳ scripsi una cum Cr: πλάτει cod. 219 κτίσις cod. ante corr.
θνήσκει scripsi: θνήσκει cod. 220 πόλονδ' Scheidweiler: πόλον δ' cod.
221 κρινεῖ sic cod. 223 χριστοῦ – κέρας: κέρας δὲ χριστῶν οὐρανοῦ θήσει
μέχρι Cr

ᾠδὴ δ'

[Abac. 3:2–19]

225 Τοῦ δεσπότητος σάρκωσιν Ἀββακοῦμ ἔφη·

Φήμης με τῆς σῆς ἔσχε, κύριε, κράτος,
 ἔργων δὲ τῶν σῶν θάμβος ἐξέστησέ με,
 ὡς γνωστὸς ἡμῖν ἐν δυσὶ ζώοις ἔση,
 ὡς ἐκφανῆς δὲ τῶν χρόνων ἐπ' ἐσχάτων·

230 καιρῷ δὲ λάμψη καὶ φόβῳ πεφρικότος
 οἴκτου σὺ μνήση καὶ καταστελεῖς δέος,
 ὡς ἐξανίσχει γῆς ἐφάσ φωσφόρος,
 λέων καθώσπερ ἐξ ὄρους κατασκίου.

f.198^r

σῆς ἀρετῆς ἔκρυσεν οὐρανὸς πλάτος,
 235 ἔπλησε δόξα τὴν ὅλην οἰκουμένην,
 οὐ φέγγος ὡς φῶς, χερσὶν ἰσχύος κέρασ,
 φίλτρον κραταιόν, οἶκτος οὐκ ἔχων πέρας·
 οὐ πρὸ προσώπου ἐκπορεύσεται λόγος,
 παιδευτικὴ μάχαιρα παρὰ ποσὶν θ' ἔο.

240 ἔστη, {ἐ}σειίσθη χθῶν· ἐπείδεν, τήκετ' ἔθνη.
 ὄρη κραταιὰ τῇ βίᾳ συνετρίβη,
 βουνοὶ πετρῶν τε σκληρότης διερράγη.
 αἰωνίους εἶδον πορείας ἀντὶ κόπων·
 πᾶς ἐπτοήθη Μαδιάμ, πᾶς Αἰθίοψ.

245 καθ' ὑδάτων στείλειας ὀργὴν μὴ σύ γε,

225 Ἀββακοῦμ *Cr* 226 κράτος: τρόμος *Cr* 228 ζωαῖς *Cr* 230 λάμψεις *Cr*
 231 καταστείλης *Cr* 232 ἐξανίσχει Sternbach: ἐξανίσχεις *cod.* ἐφάσ
scripsi: ἐφάσ *cod.* 234 οὐρανὸν *cod.* ante corr. 235 δόξης *Cr* 239 παρὰ
 ποσὶν θ' ἔο: δίστομον ξίφος *Cr* 240 ἔστης *Cr* σείισθη: augmentum metri causa
 deleui: ἐσειίσθη *cod.* sicuti *Cr* ἐπείδεν, τήκετ' ἔθνη: ἐπείδες, τήκεται *Cr*
 241 ὄρη: ἔθνη *Cr* συνετρίβη: διεθρύβη *Cr* 242 βουνοὶ: ὄρη *Cr* 243 αἰωνίους
 – κόπων: *om.* *Cr* 245 metri causa στείλειας *scripsi* sicuti *Cr*: στείλης *cod.*
 σύ γε *scripsi*: σύγε *cod.*

- θυμὸς δὲ τοῖς ρέουσι μὴ σὸς ἐμπέσοι, f.198^v
 μηδ' ἐν θαλάσῃ σὴ παρόρμησις, μέδων;
 ἔβης ἐφ' ἵππους, ἱπάσιν σωτηρία.
 τενεῖς τὸ τόξον καὶ κατὰ σκῆπτρον βαλεῖς.
 250 ῥαγήσεται γῆ ναμάτων ἀειρρῦτων
 —ὠδὶς ἐπέλθοι τοῖς βλέπουσι τὴν χάριν,—
 καὶ συνταράξεις ὑδάτων τὰς πλημμύρας.
 φωνὴν ἄβυσσος ἦρεν ὑπόθι μέγα,
 ὁ φωτὸς ἄρχων ὡς περίττευσεν κάτω,
 255 ἔστη πρὸς ἀγὰς ἡ σελήνη τοῦ πόλου·
 σὴ καὶ βολὶς φῶς, ἀστραπῆς δὲ πῦρ ὄπλον.
 γῆν ἐξερημοῖς σαῖς ἀπειλαῖς, σῶ χόλω
 ἔθνη κατάξεις. ἦλθες εἰς σωτηρίαν
 λαοῦ τε τοῦ σοῦ τῶν τε σοὶ κεχρισμένων·
 260 βάλλεις κατ' ἐχθρῶν δυσμενεστάτων μόρον,
 δεσμοῖς τραχήλων συντρίβεις τοὺς ἀχένας. f.199^r
 κάραις δυναστῶν ἐκτέμνεις ἐν ἐκστάσει
 καὶ σεισμὸς αὐτοὺς λήψεται τῆς καρδίας·
 χανοῦσιν οἶα πτωχὸς ἐσθίων λάθρα.
 265 ἵππους δὲ τοὺς σοὺς εὐδρομεῖν καθ' ὑδάτων
 δέδωκας, ὑγρὸν συνταράσσοντας κύτος.
 κατεπλάγην, ἔφριξα καὶ συνεστάλην
 οἷς θεσπιφδῶν καὶ τὸ μέλλον προβλέπων·
 εἰσηλθεν αὐτῷ μέχρις ὀστέων τρόμος,
 270 συνεκλονήθη καὶ βάθος τῆς ἰσχύος.

246 μὴ σὸς scripsi una cum Cr: μῖσος cod. 247 μέδων Cr 248 ἱπάσιν
 σωτηρία: ἱπάσῃ σωτηρίαν Cr 249 σκῆπτρων Cr 251 τὴν: σὴν Cr 253
 ἦρεν, ὑπόθῃ Cr 254 περίττευσεν: παρίππευσε Cr 257 ἐξερημοῖς scripsi
 sicuti Cr: ἐξερημείς cod. 258 κατάξαις Cr 261 τραχήλους Cr 263
 σεισμὸς Cr 264 χανοῦσιν Cr λάθρα scripsi: λάθρα cod. 266
 συνταράττοντας Cr 268 θεσπιφδῶν scripsi: θεσπιφδῶν cod., θεσπιφδῶ Cr
 προβλέπω Cr 269 αὐτῷ (i.e. ἐμαυτῷ) scripsi: αὐτῷ cod., αὐτῶν Cr 270
 συνεκλονήθη Cr

- ἀνήσομαι τὸ πνεῦμα, καιρῷ τῶν πόνων
 εἰς λαὸν ἔλθω τῆς ἐμῆς παροικίας.
 δι' ὧν συκῆ γλυκεῖα καρπὸν μὴ βρίσει
 μηδ' εὐφορήσει βότρυς ἐν ταῖς ἀμπέλοις·
 275 ψευσθήσομαι δὲ ταῖς ἐλαίαις προσβλέπων,
 καὶ τῆς ἀρούρας βρῶσις οὐ πλήσει στόμα· f.199^v
 καὶ θρεμμάτων τὸ πλῆθος ἐκλέλοιπέ μοι
 λιμῷ τακέντων, καὶ βοῶν κενὴ φάτνη.
 ἐμοὶ δὲ δόξα κύριος, χαρά, σθένος,
 280 εἰς συντέλειαν τῶν καλῶν τάττων πόδας,
 τιθεὶς πρὸς ὕψος ὥστε νικᾶν ἐν μέλει.

Ἵδιῃ ε"¹ [Is. 26:9–20]

Ἡσαίου πρόρρησις – εὐχὴ τὸ πλεόν.

- Ἐκ νυκτὸς ἀγνὴν εἶδε σὴν τὸ πνευμά μου·
 285 φῶς γὰρ νόμος σὸς τοῖς ἐφημέροις, λόγε.
 οἱ γῆς ἔνοικοι, γνῶτε τὴν ἴσην κρίσιν.
 πᾶς δυσσεβῆς λέληγε μὴ μάθη θέμιν,
 ὡς αἰσχρὸν ὄμμα δόξαν ἀγνὴν οὐκ ἴδη·
 πάντα σχεθήτω μὴ θεοῦ τιμὴν ἴδη.
 290 ὡς ἦν κραταῖος σὸς βραχίων, χριστέ μου,
 καὶ τοῦτον οὐκ ἤδεισαν οἱ τολμηταί,
 πλὴν γνόντες οἰμώξουσι καὶ σὺν αἰσχύνη f.200^r
 ζῆλος καθέξει λαὸν ἠγριωμένον,
 καὶ λήψεται πῦρ ὡς τροφὴν ἐναντίους.
 295 ὃς πᾶν καλὸν δέδωκας, εἰρήνην δίδου·

271 ἀνόσομαι cod. 273 καρπῷ Cr βρύσει cod. 275 προσβλέπων scripsi
 una cum Cr: προβλέπων cod. 281 νικᾶν supra lineam add. cod. 283
 Ἡσαίου Cr 286 κρίσιν: ἰδοὺ πέρας γὰρ ἔσχε τῶν τολμημάτων add. Cr
 287 λέληγε (cod. e corr.) – θέμιν: ὃς οὐ διδάσκεται κρίσιν Cr, pergens: οὐδ'
 ὀρθὸν οἶδεν ἔργον ἐν γῆ καὶ λόγον. | ἤστραψε χριστός, δυσσεβῆς πᾶς ἐρρέτω
 289 πάντα – ἴδη: om. Cr (ob hom.?)

- σὸν πλάσμα, πλάστης, ἐξαναπλάσαις μόνος·
 οὐκ ἴσμεν ἄλλον πλὴν μόνον σοῦ δεσπότην.
 ὡς οὐ πάλιν πνεύσουσιν οἱ τεθνηκότες,
 οὐδ' ἰατροὶ σώσουσι νεκροὺς ἐκ τάφου·
 300 ἀνθ' ὧν ἐπάξεις, ἐξολοθρεύσεις, ἀρεῖς
 πᾶν ἄρσεν αὐτῶν καὶ κατάρξεις εἰς τάφον.
 τοῖς γῆς κραταιοῖς δεινὰ πρόσθε, χριστέ μου.
 πρὸς σὲ βλέπουσιν οἱ φόβῳ πεφρικότες,
 παιδευτικὴ σὴ ράβδος εἰς μικρὸν δέος.
 305 τίκτουσαν ὡσπερ ἔσχεν ὠδὶς καὶ μόγος
 δριμύς τις ὄξύς, ῥήγνυσι βοῆν μέγα,
 καὶ σὴ κατέστη μοῖρα τοιουτοτρόπως, f.200^v
 τὸν σὸν φόβον συνέσχε γαστρὶ καρδίας,
 ὠδινε. τίκτει πνεῦμα γῆ σωτηρίας
 310 οὐδ' ἐμπεσεῖται πᾶς τις ὁ βλέπων ἄνω·
 οἱ γῆ πεσοῦνται τῆδε προστετηκότες.
 πνεύσουσι νεκροὶ καὶ παλαιῶν μνημάτων
 οἰκήτορες ρίψουσιν ἄλμασιν λίθους,
 πλησθήσεται δὲ χαρμονῆς πᾶσα κτίσις·
 315 ἴαμα πᾶσι τοῖς βροτοῖς ἢ σὴ δρόσος,
 μόνη πεσεῖται δυσσεβῶν κατοικία.
 βάδιζε, λαός μου, ταμεῖον σὸν δ' ἴθι,
 κλειῖσον θύραν σὴν τυτθὸν ὡς κεκρυμμένος,
 ἕως παρέλθῃ μῆνις ἢ τοῦ κυρίου.

296 μόνος: τάχος Cr 297 μόνου Cr 300 ἄρης Cr 301 κατάξεις Cr 306
 ὄξύς ῥήγνυσι, βοῆ Cr 309 γῆ: τῆς Cr 310 οὐδ' ἐμπεσεῖται: οὐ δὴ πεσεῖται
 Cr 313 ρίψουσιν: λείψουσιν Cr ἄλμασι Cr 316 δυσσεβῶν cod. ante corr.
 317 βάδιζε – κυρίου (319): om. Cr

- 320 Ὡτιδὴ ἱ^ρ [Jon. 2:3–10]
 Ἐκ θηρὸς ἐκραύγασεν Ἰωνᾶς τάδε·
 Πρὸς κύριον κέκραγα συσχεθεὶς πόνοις
 κἀκεῖνος εἰσήκουσε καὶ φθάνει τάχος·
 ἤκουσε κραυγῆς κοιλίας ἐκ ταρτάρου. f.201^r
- 325 ῥίψας θαλάσσης εἰς βάθη με καρδίας,
 κυκλοῖ ποταμοῖς, ὑδάτων πλήθος χέει
 ἰκνούμενόν μοι πνεύματος καὶ καρδίας·
 ἐμοῦ διήλθε πάντα τῶν σῶν κυμάτων.
 ἔφην· Ἀπῶσμαι, χριστέ μου, σῶν ὀμμάτων.
- 330 μῶν προστιθήσω σὸν νεῶν ἰδεῖν, λόγε;
 ὕδωρ κατέρρει τῆς ἐμῆς ψυχῆς μέχρι,
 ἄβυσσος ἐσχάτη με κυκλοῖ τὸν τάλαν·
 σχισμὰς πετρῶν ἔδυσσα καὶ γῆς πυθμένας
 ᾤκησα, μοχλοῦς εἶδον ἀρρήκτους πάλαι,
- 335 ἀλλ' ἐκ φθορᾶς φῶς ἢ ζωὴ μου βλεψάτω,
 σὲ τὴν γλυκεῖαν τῶν ὀρώντων ἡμέραν,
 ὡς ἐκπνέειν ἔμελλον, ὡς λιπεῖν βίον.
 ἀνεπτερώθην νῶ λαβὼν τὸν δεσπότην·
 ἐμὴ προσευχὴ πρὸς θρόνον τὸν σὸν δράμοι. f.201^v
- 340 ἔλειψαν ὡς ἔλεον αὐτῶν οἱ μάτην
 λαλοῦντες ἢ φρονοῦντες, οἱ πλήρεις φθόνου·
 ἐγὼ δὲ θύσω δόξαν, αἶνον χειλέων,
 καὶ πάντα δώσω θάττον ὧν ὑπεσχόμην,
 σοὶ τῶν στρατιῶν τῷ κρατοῦντι τῶν ὄλων.

327 ἰκνούμενόν scripsi sicuti Cr: ἰκνουμένῳ cod. μου Cr 328 πάντα scripsi una cum Cr: πνεῦμα cod. 330 μῶν – λόγε: om. Cr 333 σχισμαῖς Cr 338 νῶ: νῶν Cr 339 δράμοι: καὶ σοῖς ἀχράντοις εὐθὺς ὡσὶν ἐμπέσοι add. Cr 340 ἔλεον scripsi: ἔλαιον cod. αὐτῶν scripsi sicuti Cr: αὐτὸν cod. 342 χειλέων: δάκρυ, προσευχὴν, συντριβὴν τῆς καρδίας add. Cr 343 ὧν: ὡς Cr 344 τῶν στρατιῶν: σώστρα τίνων Cr

345 Ὡιδῆ ζ^η' [Dan. 3:26–56]*Δρόσος καμίνου – τῶν τριῶν αἶνος νέων.*

Ὡς εὐλογητός, αἰνετός, δόξης γέμων
 θεὸς πέφυκας, ὁ πρὶν ὀφθεις πατράσιν,
 οὗ κλήσις εἰς ἄπειρον αἰώνων τέλος.

350 δίκαιος εἶ τὰ πάνθ' ὅσ' ἡμῖν εἰργάσω.

πρᾶξις δ' ἀληθῆς, πᾶσα δ' εὐθεία τρίβος,
 κρίσις δὲ πᾶσα εἰς ἀλήθειαν βλέπει·

κρίσεις ἀληθείας πεποίηκας, λόγε,
 ἡμῖν τε καὶ σου τῆ πανολβίῳ πόλει,

355 πόλει κραταιᾷ, φιλτάτων σου πατρίδι,

καὶ πάντ' ἀληθῶς ἤξας ἡμῖν σὺν δίκῃ.

f.202^r

πολλῶν δίκας σοι τίνοιμεν τολμημάτων,

ὡς ἐξαπεστράφημεν, ὡς ἀποστάται

ὠφθημεν ἐκ σοῦ, τοὺς τεθέντας σοι νόμους

360 πατοῦντες οὐκ ἔγνωμεν· οὐ προσταγμάτων

τῶν σῶν ἐπεστράφημεν, οὐδὲ καρδίαις

κεκρυμμέναις συνείδομεν τὰ πρακτέα,

καθὼς ἐνουθέτησας ἡμῖν συμφέρον.

δι' ὧν δικαίως ἐξετόξευσας βέλος

365 ἅπαν καθ' ἡμῶν, πᾶν δ' ἐπῆξας σὺν κρίσει.

δέδωκας ἡμᾶς χερσὶ δυσμενεστάταις

ἐχθρῶν ἀπίστων, ἐκνόμων, μαιφόνων,

δεινῷ βασιλεῖ καὶ τυραννικωτάτῳ,

νικῶντι πᾶσαν ἐν πονηρίᾳ χθόνα.

348 πατράσι Cr 349 οὗ – τέλος: θεὸς κραταιός, φρικτός, οἰκτιρῶν γέμων Cr; uide autem 434 350 πάνθ' – ἀληθῆς (351): πάντα, καὶ πᾶσαι κρίσεις αἰ σοὶ δίκαιοι Cr 352 κρίσις δὲ πᾶσα: καὶ πᾶσα πρᾶξις Cr 353 κρίσεις – λόγε: καὶ πάντα νῦν ἐπῆξας ἡμῖν σὺν δίκῃ Cr; uide autem 356 354 καὶ σοῦ Cr 356 καὶ – δίκῃ: om. Cr; uide autem 353 357 πολλὰς Cr αἰ τίνοιμεν Cr 363 καθὼς – συμφέρον: om. Cr 365 δ': om. Cr

- 370 οὐκ ἔστιν ἡμῖν νῦν διαῖραι τὸ στόμα·
 χλεύη, γέλως, ὄνειδος, αἰσχύνη, κόπρος f.202^v
 πᾶσιν δικαίως σοῖς κατέστημεν λάτραις.
 μὴ δὴ προδώσης εἰς τέλος μαστιγίας,
 ὄρκους δὲ τοὺς σοὺς σκορπίσης εἰς ἀέρα,
 375 οἰκτόν τε τὸν σὸν ἐξαποστήσης ὅλως·
 δι' Ἀβραάμ τὸ φίλτρον, Ἰσαὰκ λάτριν,
 σὸν δ' Ἰσραήλ· τρεῖς, ἢ τριάς, πρέσβεις δέχου,
 οἷς καὶ πληθῦναι σπέρμα προεῖπες τόσον
 ψάμμον θαλάσσης ὡσπερ, ἄστρα τοῦ πόλου.
 380 δι' ὧν, βασιλεῦ, ἐσμὲν ἠπορημένοι,
 μικροί, ταπεινοί, δυστυχεῖς, ἀπωσμένοι
 μάστιξι πολλαῖς οἷα ταῖς ἀμαρτίαις·
 οὐκ ἔστιν ἄρχων, οὐ προφήτης, οὐδέ τις
 ποιμὴν, δικαστής, ἱερεὺς, στρατηγέτης·
 385 οὐ θυμίαμα, προσφορὰ καὶ θυσία,
 οὐ ναὸς οὐ βωμὸς τε, ὥστε καὶ θῦσαι f.203^r
 κάρπωμα δεκτὸν καὶ γόνυ κλίνειν κάτω
 καὶ τὸν σὸν οἰκτον ἐλκύσαι παραυτίκα.
 ἀλλ' ἀντὶ πολλῶν ταῦτα θυμάτων δέχου·
 390 ψυχὴν ταπεινὴν, πνεῦμα συντετριμμένον,
 πηγᾶς ῥεούσας δακρύων ἐξ ὀμμάτων,
 τάρων καθὼσπερ μυριάδας καὶ τράγων,
 σκαίροντας ἀρνοὺς πίονας, μόσχους νέους.
 οὕτως παρ' ἡμῶν τὰς ἀναίμους θυσίας
 395 ὡς τερπνὰ δῶρα καὶ δέχου καὶ προσδέχου,

370 νῦν: οὖν *Cr* διαῖραι *cod.* 372 πᾶσι *Cr* 373 προδώσης: παραδῶς *Cr*
 375 ὅλως: σὴν κλησιν αἰδέσθητι καὶ τὴν σὴν φύσιν *add. Cr* 376 ἀβραάμ
cod.; cf. *autem* 506 et 516 377 δ': *om. Cr* 378 πληθῦναι (-θύναι *cod.*)
 σπέρμα προεῖπες: προσεῖπας σπέρμα πληθῦναι *Cr* 381 ἀπωσμένοι: ἔθνο
 τὲ παντός, γῆς ὅλης ὑβρισμένοι *add. Cr* 386 οὐ βωμὸς τε: οὐδὲ βωμὸς *Cr*
 θῦσαι *scripsi*: θύσαι *cod.* 387 κλίνειν *cod.* 388 ἐλκύσαι *cod.* 391
 ὀμμάτων: αἰμάτων *Cr* 394 τὰς: τὰ *errore cod.*

- καὶ ἐκτελείσθω ταῦτ' ὀπισθεν κυρίου·
οὐ γὰρ καλύψει τὸ πρόσωπον αἰσχύνῃ
τῶν σοὶ τὸ θάρσος εἰς αἰεὶ τεθηκότων.
καὶ νῦν ποθοῦμεν καὶ κεκολλήμεθά σοι
400 καὶ φρίσσομέν σε καὶ θέας ἠρτημένοι
τῆς σῆς, ὀπισθεν ὥσπερ ἐκπεπληγμένοι. f.203^v
μὴ δὴ παρόψη, μὴ καταισχύνης λάτρας,
δράσον μεθ' ἡμῶν οἷα χρηστὸς τῇ φύσει,
πρᾶος, προσηνής, ἴλεως, οἴκτου γέμων,
405 ρύσαιο ἡμᾶς, δόξαν ἠμφιεσμένος.
μετατραπεῖη τοῖς κακούργοις ἢ δίκη
δούλους τε τοὺς σοὺς δεινὰ τοῖς εἰργασμένοις,
πάσης πέσοιεν ἐκ δυναστικῆς βίας
καὶ συντριβεῖη πᾶν τὸ τῆς ρώμης κράτος.
410 γνώτωσαν ὡς σὺ κύριος θεὸς μόνος,
θεὸς κραταῖος γῆς ὅλης, δόξης ὅλης.
Οἱ δ' ἐμβαλόντες εἰς κάμινον τοὺς νέους
νηοῦντες οὐκ ἔλιπον οἷσπερ τὴν φλόγα
εἰς ὕψος ἦρον, οἰκέται τοῦ κοιράνου·
415 στύππην τε, νάφθαν, πίσσαν, οἶναρ' ἀμπέλου.
ἢ φλοῶξ ἐχειτο καὶ διέτρεχε κύκλω f.204^f
ὑπὲρ καμίνου, ἐπτάκις πυργουμένη·

396 καὶ – κυρίου: om. *Cr* 398 εἰς αἰεὶ scripsi: εἰσαεὶ cod. τεθεικότων *Cr*
399 καὶ² – σοι: ἐξ ὅλης σε καρδίας *Cr* 401 ἐκπεπληγμένοι: δριμεῖς ἐρασταὶ
σοὶ βοῶμεν ἐκ βάθους add. *Cr* 402 παρόψη scripsi: παρόψει cod., *Cr* 403
δράσον scripsi: δράσον cod. τὴν φύσιν *Cr* 404 πρᾶος cod. 405 ρύσαιο
ἡμᾶς: θαυμαστὸς ἰσχὺν *Cr* 406 δίκη: τὴν ἐντροπὴν λάβοιεν οἱ τολμηταὶ
add. *Cr* 407 δούλους – σοὺς: λήψοιτο δεινὰ *Cr* τοὺς εἰργασμένους *Cr*,
pergens: λήψοιτο τὸ πρόσωπον αὐτῶν αἰσχύνῃ 411 ὅλης²: ὅλος *Cr*, pergens:
οἱ τρεῖς μὲν οὕτως εὐσεβεῖς νεανῖαι 412 νέους cod. e corr. 413 νηοῦντες:
βάλλοντες *Cr* ἔλειπον *Cr* 414 ἦρον: ἐπτάκις πυργουμένην. | ἐξ ἐπτά
πηχῶν ἔβρεμε τὸ πῦρ μέγα add. *Cr*; uide autem 417–418 οἰκέται –
ἀμπέλου (415): om. *Cr* 417 ὑπὲρ – μέγα (418): φλέγει δὲ πάντα ὥσπερ
εὔρε καὶ κύκλω *Cr*; uide autem 414

- πέριξ δὲ καίον ἔβρεμε τὸ πῦρ μέγα
 δεινοῦ τυράννου δημίους ὑπηρέτας.
 420 καὶ συγκατῆλθε τοῦ θεοῦ παραστάτης
 φαιδρὸς ῥιφεῖσι τοῖς νέοις εἰς τὴν φλόγα,
 καὶ ἐκτινάσσει τῆς καμίνου τὴν φλόγα·
 μέσον δὲ πνεῦμα τῆς καμίνου πνεῖ δρόσου,
 ψύχον τι τερπνὸν καὶ συρίζον ἡρέμα·
 425 ἔφλεξεν οὐδέν, οὐ παρηνώχλησέ τι.
 τότε κρατοῦντες εὐσεβῶς οἱ τρεῖς ἅμα
 μιᾷ τε γλώσση καὶ μιᾷ προθυμίᾳ
 πλέκοντες ᾗσαν αἶνον, ὕμνουν, εὐλόγουν,
 καὶ ταῦτα τερπνῶν ἐξεφώνουν χειλέων·
 430 { ἡ τῶν τριῶν ὕμνησις ἦν ἡῖδον νέοι· }
 Ὡς εὐλογητός, ὡς ὕμνητός, ὡς μέγας f.204^v
 θεὸς παλαιὸς τῶν πάλαι γεννητόρων,
 ὑψηλὸς ὕψους παντὸς αἰώνων τ' ἄνω,
 οὗ κλήσις εἰς ἄπειρον αἰώνων τέλος,
 435 νικῶσα δόξαν, ὕμνον, ὕψος καὶ χρόνον.
 ὡς εὐλογητὸς ἐν νεφ̄ τοῦ σοῦ κλέους
 ὑπὲρ μέλος πᾶν, ὕμνον, ὕψος καὶ χρόνον.
 βλέπων ἄνωθεν τῆς ἀβύσσου πᾶν βᾶθος,
 θρόνοις χερουβὶμ ἐγκαθήμενος, φλέγων,
 440 ὡς εὐλογητός, ὡς ὕμνητός, ὡς μέγας.
 ὡς εὐλογητὸς ἐν θρόνῳ τοῦ σοῦ κλέους,

420 παραστάτης: οὗτος ραπίζει τὴν κάμινον κυκλόθεν add. Cr 422 καὶ: ὃς
 Cr 424 ψύχον τι scripsi una cum Cr: ψύχοντι cod. ἡρέμα: τὸ πῦρ μερισθὲν
 φῶς παρείχε τοῖς νέοις· | τὸ καυστικὸν δὲ τοῖς ἀνάψασι μόνοις, | συνέειχεν ὡς
 θάλαμος ἡδὺς τοὺς νέους add. Cr 425 τι: δεσμοὺς ἔκαυσε, τῶν τριχῶν
 ἀπέσχετο add. Cr 426 κροτοῦντες Cr 428 εὐλόγουν: εἶχον χορείαν, ἡῖδον
 εὐχαριστίαν add. Cr 430 ἡ – νέοι: interpolatio mihi uidetur, om. Cr 431
 μέγας: θεὸς κραταίος, κύριος παντοκράτωρ add. Cr 432 γεννητόρων cod.
 433 τ': om. Cr 434 οὐ: καὶ Cr; cf. 349 436 νεφ̄ (scripsi: νεφ̄ cod.): θρόνῳ
 Cr; uide autem 441 439 θρόνῳ Cr 441 ὡς – κλέους: om. Cr; uide autem 436

ὡς εὐλογητός, ὡς ὑμνητός, ὡς μέγας.
 ὃν εὐλογοῦσιν οὐρανοί, γῆ καὶ νόες,
 ὡς εὐλογητός, ὡς ὑμνητός, ὡς μέγας.

445 Ὡτιδὴ η' [Dan. 3:57–90]

Ἕγμος τῶν σοφῶν νέων αὐθις καὶ ᾧδε·

Τὰ κτιστά, τὸν κτίσαντα χριστὸν εὐλόγει· f.205^r

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

πόλοι φαινοί, πᾶσα δ' ἀγγέλων φύσις,

450 ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

ἅπαν τὸ ρευστόν, πᾶσα τῶν ἄνω φύσις,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

ἄστρων, σελήνης κάλλος, ἡλίου φάος,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

455 πᾶν πνεῦμα καὶ πᾶς ὄμβρος ἢ πᾶσα δρόσος,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

καύσων, ψυχός, πῦρ, καῦμα, φλογμὸς ἡλίου,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

ψυχός δρόσοι τε, χιόνες τε καὶ πάγοι,

460 ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

νύξ, χιόνες, πάχνη ἰδ' ἡμέρας φάος,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων. f.205^v

φῶς, ἀστραπαί τε καὶ νέφη καὶ τὸ σκότος,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

465 ὄρη, λόφοι, γῆ πᾶσα καὶ χθονὸς φυή,

ὑποῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.

442 ὡς – μέγας: om. Cr 446 ᾧδε cod. 449 πόλοι – φύσις: πόλος θεοῦ, νόες τε, τὸν θεοῦ λόγον Cr 457 ψυχός scripsi: ψύχος cod. φλογμὸς ἡλίου: καὶ φλὸξ ἡλίου Cr 459 ψυχός (ψύχος iterum cod.) – πάγοι: φῶς καὶ σκότος, πῦρ, ἡδὺ φέγγος ἡμέρας Cr 461 νύξ – φάος: πάχνη, κεραυνοί, χιόνες, πάγοι, νέφη Cr 463 φῶς – τερμάτων (464): om. Cr 465 καὶ – φυή: πᾶσα γῆς φύσις Cr

- πηγαί, θάλασσαι, τῆς ὑγρᾶς πᾶν θηρίον,
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 τὰ ἔρπετά, πτερωτά, πᾶν γῆς θηρίον,
 470 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 υἱοὶ βροτῶν ἅπαντες, Ἰσραὴλ ἅπας,
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 θύται, προφήται, λάτραι καὶ νεωκόροι,
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 475 ψυχὰι δικαίων, αἱ πνοαὶ τῶν κειμένων,
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 οἱ ζῶντες ἀγνώως, οἱ ταπεινοὶ καρδίᾳ, f.206^r
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 Ἄνανία τε, Μισαήλ, Ἄζαρία,
 480 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 στίφος προφητῶν, μαρτύρων, ἀποστόλων,
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 τὸν φύντα, τὸν φυέντα, πνεῦμα, τὰ τρία
 ὑψοῦτε, δοξάζετε μέχρι τερμάτων.
 485 εἷς κύριος, σέβοιμεν ἐν καὶ τὸ κράτος,
 νῦν καὶ πρὶν εἰς αἰῶνας αἰώνων, ἀμήν.

Ἰδιὴ τῆς θεοτόκου [Lk. 1:46–55]

Αἴνεσις ἀγνῆς μητροπαρθένου κόρης.

- Ψυχῇ, σέμνυνε δεσπότην, τὸ πνεῦμά μου,
 490 ἀγαλλία, χόρευε σῆς σωτηρίας·
 ἐπεῖδε καὶ γὰρ κύριος πρὸς τὴν λάτριν
 καὶ τὴν ταπεινὴν ἦρεν εἰς ὕψος μέγα.

467 ὑγρᾶς cod. 469 τὰ ἔρπετά: τὰ πεζά, τὰ Cr 473 λάτραι καὶ: καὶ
 λάτραι Cr 484 ὑψοῦτε – τερμάτων: om. Cr 487 ᾠδὴ τῆς θεοτόκου: ᾠδὴ θ
 Cr 488 αἴνεσις ἀγνῆς: ᾠδὴ θεάνδρου Cr 490 σῆς σωτηρίας: χαίρε καὶ
 κρότει Cr 492 μέγα: τέθεικε θαῦμα τῆς ὅλης οἰκουμένης add. Cr

ἰδοὺ κλείζει πᾶν γένος με, πᾶν ἔθνος.
 μέγιστά μοι δέδρακε καὶ κρείττω λόγου, f.206^v
 495 οὐ δόξα, κλήσις, οἶκτος οὐκ ἔχει κόρον
 οἷς δεῖμα κυρίου διηνεκῶς μέλει.
 ἔδειξε ἡμῖν τὸ κράτος βραχιόνων,
 μέγα φρονούσας ἐσκόρπισε καρδίας·
 εἶλε δυνάστας ἐκ θρόνων καὶ τοὺς κάτω
 500 ὑψωσεν ἐκ γῆς, ἐξέπλησε γαστέρας
 λιμῶ τακείσας, ἐξέτηξε τὴν ὕβριν,
 πλούτῳ βρύοντας ἐξαπέστειλ' ἀθλίους.
 τοῦ παιδὸς ἀντίληψις Ἰσραὴλ ἔφυ·
 οἴκτου γὰρ ἐμνήσθη ὁ πάντων δεσπότης,
 505 καθὼς προεῖπε τοῖς παλαιοῖς πατράσι,
 πρὶν Ἀβραάμ τε καὶ σεμνοῖς Ἀβραμίδαις.

Προσευχὴ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου [Lk. 1:68–79]

Εὐχὴ προφήτου καὶ Ζαχαρίου μέλος.

Ὡς εὐλογητὸς Ἰσραήλου δεσπότης
 510 καὶ γὰρ ἐὼν λύτρωσε λαὸν κινδύνου,
 ἐφ' Δαβίδῳ δῶκε νίκην παιδίῳ, f.207^r
 ὥσπερ προφητῶν εἶπεν εὐαγῶν στόμα,
 ἀρωγὸν ἡμῖν δυσμενῶν πάντων πέλειν,

493 ἰδὲ Cr 495 ἔχων Cr κόρον: ὄρον Cr 496 οἷς – μέλει: om. Cr 497
 ἔδειξεν Cr 498 μέγα – καρδίας: om. Cr 502 πλούτῳ – ἀθλίους: om. Cr
 504 οἴκτου – δεσπότης: om. Cr 506 πρὶν: πρὸς Cr σεμνεῖς cod. 507
 προσευχὴ – Ζαχαρίου: om. Cr 508 εὐχὴ – μέλος: Ζαχαρίου θέσπισμα καὶ
 χρησμοφθία Cr 509 Ἰσραήλου: Ἰσραὴλ ὁ Cr 510 καὶ – βίου (520): οἷς
 εὐμενῶς ἐπέιδεν οἰκείους λάτρας, | καὶ παιδὸς οἴκῳ Δαυὶδ ἤγειρε κέρας· |
 δέδωκε καὶ λύτρωσιν αὐτοῖς, ὡς ἔφη | γλώσσαις προφητῶν, πατριαρχῶν
 μακρόθεν, | ἐχθρῶν παρασχεῖν δυσμενῶν σωτηρίαν, | οἴκτον τεκόντων· καί
 τε μνησθῆναι λόγων, | ὄρκου θ' ὃν εἶπεν Ἀβραάμ δοῦναι πάλιν, | ῥυσθεῖσιν
 ἡμῖν χειρὸς ἐξ ἐναντίων, | αὐτῷ λατρεύειν καὶ μόνῳ ζωῆς χρόνους Cr

- ὡς οἶκτον ἡμῖν τ' ἐργάσεται πατράσι,
 515 μνησθῆ δ' ἀχράντου ἐντολῆς παλαιφάτου.
 Ἄβραάμ ὄρκον ὤμοσ(εν) ἀρχηγέτη,
 ὡς ἀτρόμους ῥύσει στυγούντων ἐκ βίης.
 αὐτῷ δικαίως εὐαγεῖ δεῖ καρδίᾳ
 ὕμνοις λατρεύειν αἰσία τ' ἰθυδίκη
 520 αἰῶνας εἰς πάντας τέλος μέχρι βίου.
 σὺ δὲ προφήτης, παῖ, γενήσῃ κυρίου·
 πρόσθεν γὰρ αὐτοῦ εἰς ἐτοιμάσαι τρίβους,
 λεῶν ὅπως ῥύσει τὸν ἡμαρτηκότα
 ὦν ἀμπλακημάτων δι' ἣν εὐσπλαγχνίαν,
 525 ἐν ἣ ἐπεῖδεν ἀντολή μιν ὑπόθι,
 μόρου ζοφώδους τῆ σκιᾷ παρημένοις f.207^v
 φᾶναι ἰδ' εἰρήνης ἐπευθῆναι πόδας
 ἡμῶν βαδιζέμεν τρίβους ἰθυντάτας. f.207^v.3

516 metri causa ὤμοσεν scripsi: ὤμοσ' cod. 521 παιδίον *Cr* γενήσῃ κυρίου:
 θεοῦ γένη *Cr* 522 πρόσθεν – ἰθυντάτας (528): καὶ πρὸ προσώπου προσδραμῆ
 τοῦ κυρίου | λίθους διᾶραι, τὰς ὁδοὺς ἐτοιμάσαι, | γνῶσιν τε δοῦναι πᾶσι
 τῆς σωτηρίας, | λύτρον δι' οἶκτον πταισμάτων εὐρηκόσιν. | ἐν οἷς ἰδόντες οἱ
 καθήμενοι σκότει | ἐπισκοπῆς φῶς ὑπόθεν διαυγάσαν, | πόδας
 κατευθύνωμεν εἰς θείας τρίβους *Cr* 526 ζοφώδους scripsi: ζωφόδους cod.
 527 ἐπευθῆναι scripsi: ἐπ' εὐθῆναι cod.

COMMENTARY

1. Corrections¹⁰

- 35: ὄκισσας < οἰκίζω (*settle*, LSJ II) rather than οἰκέω (*dwel*, LSJ B); *cf.* Ex. 15:13: ὠδήγησας ... τὸν λαόν σου. [ὄκισσας HIP^cS: ὄκησας AV, ὠκησας BDEFGILNOPRXZ, κησας C; *κατώκισσας].
- 53: ἰσθῶ cod., so also Sajdak (*supra* n.9: 317); *cf.* Ex. 15:19: οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. [*διὰ ξηρᾶς].
- 56: προσέχω *sc.* (τὸν νοῦν) orthographically gives πρόσσχες; *cf.* Dt. 32:1: πρόσσεχε. [πρόσσχες: none, πρόσχες ABCDEFGHILNO PRSVXZ; *πρόσεχε τὸν νοῦν].
- 68: τίνω (*pay a price*, LSJ), not τίω (*honour, revere*, LSJ); *cf.* Dt. 32:6: ἀνταποδίδοτε. [τίνουσι BCDEFGLNOPRSVX: τίουσι none, τινύουσι AHZ, τίνουσι I; *τείουσι, ἀνταποδιδώσι].
- 75: with ὅθ' only eleven syllables; ὅτε as in Dt. 32:8. διήρκεν < διαείρω = διαιρέω: *divide*, LSJ. [*διεμέριζεν = Dt. 32:8].

¹⁰Where appropriate the version of the manuscripts of Geometres' *Metaphrasis* is given in square brackets. Codes: ^{ac} = ante corr.; ^{ec} = e corr.; ^{pc} = post corr.; **A** = Athos, Ἰβήρων 539 (XV; ff.44^v-47^v) (ends l. 174); **B** = Munich, Bayer. Staatsbibl., Gr. 65 (early XVI; ff.294^r-301^r); **C** = Oxford, Bodl. Libr., Barocc. 25 (early XIV; ff.153^r-158^v) (ends l. 308 with lacunae); **D** = Berlin, Deutsche Staatsbibl., Phill. 1463 (XVI; ff.146^v-157^v); **E** = Modena, Bibl. Est., Gr. 65 (III B 13) (late XV; ff.135^r-145^r); **F** = Paris, Bibl. Nat., Gr. 2892 (XVI; ff.146^v-157^r); **G** = Gießen, Universitätsbibl. 669 (XV; ff.137^r-147^v); **H** = Athens, Ἱστορικὸν Μουσεῖον τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ 64 (XVIII; ff.124^r-132^r); **I** = Rome, Bibl. Vatic., Barb. gr. 74 (XVII; ff.78^r-85^v); **L** = Florence, Bibl. Medic. Laur., Gr. V 37 (XV; ff.322^v-336^r); **N** = Naples, Bibl. Naz., Gr. II A 11 (early XVI; ff.127^v [129^v]-137^r [138^r]); **O** = Rome, Bibl. Vatic., Ottob. gr. 217 (XVII; ff.94^v-101^v); **P** = Paris, Bibl. Nat., Suppl. gr. 690 (XI-XII; ff.109^r-112^v); **R** = Rome, Bibl. Angel., Gr. 50 (C 4. 5) (XVI; ff.118^v-127^v); **S** = Paris, Bibl. Nat., Suppl. gr. 352 (XIII; ff.176^r-179^r); **V** = Rome, Bibl. Vatic., Gr. 1268 (late XV; ff.128^r-132^v) (ends l. 259); **X** = Rome, Bibl. Casan., Gr. 1528 (G. V. 6) (XVI; ff.132^r-142^r). In spite of repeated efforts, I have not succeeded in getting photographs or microfilm of two manuscripts: *Meteora*, *Μεταμορφ.* 154 (XV) and *Μεταμορφ.* 402 (XVII; ff.113^v-124^r); for the latter (code: **Z**) I can—up to a certain degree—rely upon an article by A.-P. Koumantos, "Translation of the Nine Odes according to John Kyriotis Geometris," *Deltion Bibl. Mel.* (= *Bull. of Bibl. Studies*) 3 (1975) 128-133. I wish to express my sincere thanks to Mrs K. Katsarou of the Patriarchal Institute for Patristic Studies in Thessaloniki, who affirms that Athos, Παντελεήμ. 779 (XVI-XVII) does not contain the *Metaphrasis*, although Sp. Lambros, *Catalogue of the Greek Manuscripts on Mount Athos II* (Cambridge 1900) 431, conveys this impression. I have marked the relevant interlinear glosses with an asterisk (*).

- 99: ᾗττων: Att. for ᾗσσω = αἶσσω (*shoot, dart, glance*, LSJ). [ᾗττων ACEFGHLPSVX: ᾗττων B^pcIZ, ᾗπ B^{ac} (followed by a blank), ᾗπ ND (followed by a blank), ᾗπτων OR; *σκιρτῶν].
- 112: ἡδὺ: cf. F. Scheidweiler, "Studien zu Johannes Geometres. I. Die Verstechnik des Johannes Geometres," BZ 45 (1952) 281.
- 116: only eleven syllables; most probably a case of haplography.
- 120: πῦρ ἐκκέκασται = Dt. 32:22; otherwise θυμός would be the subject of an unknown verb παρεκκαίω. [πῦρ ἐκκέκασται AHIPS: κασται BN (after a blank), κασται D (after a blank), παρεκκέκασται EFGVX, κέκασται (after a blank) O, παερκκέκασται sic R; πῦρ ἐκκέκαστο Z; L has both παρεκκέκασται and, in the margin, πῦρ ἐκ; C absent; *ἐκκέκασται].
- 122: φάγη (subj. with fut. sense) seems preferable to the opt. of the potential mood (without ᾗν). [φάγη AB^pcEFGHILN^pcO PRSVXZ: φάγοι none, σφάγη B^{ac}DN^{ac}; C absent; *καταφάγοι].
- 145: νόμω: a case of transposition; cf. Dt. 32:31 ὁ θεός. [μόνω ACFHILPSVZ: νόμω BDEGNORX].
- 152: τείσουσι: the future of τίνω is often misspelled τίσω in inscriptions, papyri, and manuscripts (cf. LSJ). [τείσουσι F^{ac}: τίσουσι ABCDEF^pcGHILNOPRSVXZ; *ἀποδώσουσι].
- 187: the proper name Ἄννα has genitive ending in both -ης and -ας; cf. E. Hatch and H. A. Redpath, *A Concordance to the Septuagint. Supplement* (Graz 1975) 17. [ἄννης: none, ἄννης BEFGHINOPRX, ἄν νης D, ἄνης L, ἄννας S, ἄννης Z; CV absent].
- 200: in view of 1 Reg. 2:4 (τόξον δυνατῶν), κραταιὸν seems to be excluded. [κραταιῶν IS: κραταιὸν BDEFGHINOPRVXZ, δυνατῶν C; L has both κραταιῶν and κραταιὸν; *ἰσχυρὸν].
- 213: ἐν ἰσχύι as in 1 Reg. 2:9. [ἐν ἰσχύι EFGHLOPRSVX: ἐνισχύει BCZ, ἐν ἰσχύει DIN; *δύναται].
- 215: πλάτος (*breadth, width*, LSJ) causes problems for an exact interpretation, unless it is meant to be extremely metaphorical; in that case, however, parallels cannot be found. 1 Reg. 2:10 reads ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ. [πλούτῳ CHILPSZ: πλάτει BDEGNORX, πλάτω FV].
- 220: πόλονδ': cf. Scheidweiler 286. [πόλονδ': none, εἰς οὐρανὸν B, εἰς οὐρανὸν CDEFGHILNOPRSVXZ; *οὐρανὸν].
- 232: ἐξάνισχει: cf. L. Sternbach, "Analecta Byzantina," *České Museum Filologické* 6 (1900) 312; cf. Abac. 3:4: καὶ φέγγος αὐτοῦ

- ὡς φῶς ἔσται. [ἐξανίσχει P: ἐξανίσχεις BCDEFGHILNORSVX, ἐξανίσχης H, ἐξηνίσχης Z; *ἀνατέλλεις].
- 240: hypermetrical verse, unless the augment is deleted. For other cases of secondary tenses without augment, see below (298).
- 245: στείλειας seems to be preferable, given the metre (otherwise eleven syllables) and the fact that there is clearly a wish, as the opt. ἐμπέσοι (246) confirms. Besides, Abac. 3:8 does not have a prohibition either: μὴ ... ὠργίσθης. [στείλειας CHIL^PPS: στείλης none, στείλας BDEGNORX, στείλας FL^{ac}V; *μὴ ὠργισθῆς].
- 246: μῖσος: iotacism. [μὴ σὸς BCFGHILPSVXZ: μῖσος none, μήσος D, μήσος ENOR].
- 257: ἐξερημεῖς: a case of iotacism, as ἐξερημέω is found nowhere. [ἐξερημοῖς CHISV: ἐξερημεῖς BDEFGLNRX, ἐξ ἐρημοῖς P; ἐ. σαῖς: ἐξερημεῖσαῖς O, ἐξερημοῖσι Z; *κενοῖς].
- 268: θεσπιωδῶν: orthographical fault. [θεσπιωδῶν: none, θεσπεσιωδῶ BCDN, θεσπιωδῶ EGHIO^{ec}PRSX, θεσπεσιωδῶν FL, θεσσιωδῶ Z; *μαντευόμενος].
- 269: αὐτῷ: basing myself on Abac. 3:16 (καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστᾶ μου) the obvious conjecture seems to be αὐτῷ = ἐμαντῷ (cf. LSJ s.v. ἔαυτοῦ II). [αὐτῷ: none, αὐτῷ BDENORX, αὐτῶν CGILPS, αὐτὸς F, αὐτοῦς HZ].
- 275: προσβλέπων: "I will be deceived in the olive trees when I look at them" (LSJ), rather than *foreseeing* (προβλέπων, LSJ). [προσβλέπων IPS: προβλέπων BCDEFGHILNORXZ; *προορῶν].
- 327: ἰκνούμενον should be connected with πλήθος (326). In light of Abac. 3:17 it is out of the question that the sense *approach as suppliant* (LSJ, with acc.) is meant here. [ἰκνούμενον B^PCFGHLNORPSXZ: ἰκνουμένῳ none, ἰκνουμένον B^{ac}, ἰκνουμένον D, ἰκνούμενον I; *παρακαλοῦντι]. μοι: cf. Il. 12.374, Od. 21.209. [μοι BDEFGHILNORX: μου ILPSZ; L has both μοι and μου].
- 328: πάντα seems preferable, as Jon. 2:4 shows: πάντες οἱ μετεωρισμοὶ σου καὶ τὰ κύματά σου. [πάντα IPS: πνεῦμα BDEFGHLNORXZ; *ἦτοι τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμοὶ ἰκετεύοντι ἔπεσον].
- 340: ἔλαιον is undoubtedly an orthographical fault; cf. Jon. 2:9: ἔλεος αὐτῶν. [ἔλεον: none, ἔλαιον BDEFGHILNOPRXZ, ἔλαι S]. αὐτῶν as in Jon. 2:9. [αὐτῶν HIPSZ: αὐτὸν BDEFGLNORX].
- 386: θῦσαι: infinitive needed in a clause of natural result. [θῦσαι DFHLP: θύσαι BEGINORSXZ; *θυσιάσαι].
- 402: subj. aor. (or fut.?) παρόψη for prohibition; cf. Lk. 13:28. [παρόψη Z: παρόψει BDEFGHILNOPRSX; *παρίδης].

- 403: δράσον: orthographical fault (*cf.* LSJ). [δρᾶσον BDEFGHN OPRXZ: δράσον ILS; *ποίησον].
- 424: τι is to be connected with τερπνόν; a dative ψύχοντι would have no function in the sentence. [ψύχον τι SZ: ψύχοντι BGHIOR, ψυχοντι DN, ψύχον τί EFLX, ψύχοντί P; *δροσίζον].
- 430: clearly an explanatory interpolation, not found in Dan. nor in the *Metaphrasis*. In reality, ταῦτα (429) is concretized by the text which follows from 431 onwards. [ἦ – νέοι: none].
- 457: ψύχος: orthographical fault (*cf.* LSJ). Likewise 459. [ψῦχος: none, ψύχος BEFGHILOPRSXZ, ψυχος DN; *κρύος].
- 506: πρίν is to be considered as an adverb (*cf.* LSJ A); Abraham and his offspring are not necessarily concretized by παλαιοῖς πατράσι (505). *Cf.* Lk. 1:55: πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. [πρὶν BDEFGHLN OPRXZ: πρὸς SI; *πάλαι].
- 516: for metrical reasons ὤμοσεν (God is subject) is to be preferred; otherwise the verse has only eleven syllables. *Cf.* Lk. 1:73: ὄρκον ὃν ὤμοσεν.
- 526: ζωφόδους: orthographical fault. [*σκοτεινοῦ].
- 527: ἐπ' εὐθύνας: orthographical fault; *cf.* Lk. 1:79: τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν. [*κατευθυναί *sic*].

2. Prosody

The *Paraphrasis* consists of 518 *dodecasyllabi*, some of which are hypo- or hypermetrical and have to be corrected (75, 116, 240, 245, 516). In two cases (239 ἔο, 243 αἰωνίους) synzesis should be assumed. As I have stated in my article on prosody (*supra* n.3), these verses normally have a caesura after the fifth (C5) or seventh (C7) syllable, as the following table shows. The presence/absence of caesurae in the *Paraphrasis* proves to be quite different from that in the *Metaphrasis*, where 73% of the verses have C5 and 27% C7.

Ode	Number of verses	C5	%	C7	%	Neither C5 nor C7*	%
1	52	29	56	17	33	6	11
2	131	90	69	35	26	6	5
3	37	33	89	3	8	1	3
4	57	42	74	13	23	2	3
5	37	22	59	15	41	0	0
6	24	14	58	10	42	0	0
7	99	81	81	16 [†]	16	2	3
8	41	10	24	31	76	0	0
9	40	27	67	8	20	5	13
Total	518	348	67	148	29	22	4

*Namely 11, 17, 19, 24, 41, 46, 118, 119, 121, 153, 183, 185, 191, 243, 245, 353, 362, 496, 517, 520, 527, 528.

[†]If verse 430 is deleted, only 15, = 15%.

3. Language

The language used in the *Paraphrasis* provides a rather hybrid picture with both Homeric, classical, Hellenistic, as well as late-Greek elements. Note that the list of examples here is not exhaustive.

A. Morphology

- (1) Accentuation: ἴσος (145): epic for ἕσος; cf. *Il.* 11.295, 18.56 = 437, *Od.* 3.290, 10.378. πρόη (196) instead of προῆ; cf. πρόοιντ' in *Dem.* 21.212 and προοίντο in *Thuc.* 1.120.2, but προοίντ' in *Dem.* 5.15, προοίσθε in *Dem.* 6.8, προοίνθ' in *Dem.* 18.254.
- (2) Noun: (a) Diction: αἰετός (85) normally epic, lyric, Ion., and early Att. βίας (408) and βίᾱ (11, 13, 21, 41, 215, 241), but Ion. βίη (17) and βίης (517). Ἰσράηλος (509) rare: *Jos. AJ* 1.332, 4.180. Poetic οὔνομα (12): cf. e.g. *Il.* 3.235, *Od.* 6.194, 9.355, *Hdt.* 1.185.1, 3.4.1. φῶς (207, 236, 256, 285, 335) and φωτός (254), but φάος (453, 461). Syncopated ἀντολή (525), poetic for ἀνατολή; cf. *TrGF* II fr.323f.1 = 688.1; schol. *Eur. Or.* 331 m.d. etm.i. 8 (ed. S. G. Daitz, *The Scholia in the Jerusalem Palimpsest of Euripides* [Heidelberg 1979] 47).
- (b) Second declension: Ἐδώμοιο (39) with *Hom.* and *Thess.* genitive ending -οιο. λαός (44, 45, 53, 67, 69, 317), λαοῦ (259), λαόν (33, 272, 293, 510), but Attic λείων (523). So too ναός (386) but νεῶ (436) and νεών (330). The word νοῦς has νῶ (338) regularly, but heteroclitie νόες (443), normally from NT onwards; cf. *Plot. Enn.* 6.7.17, 4 *Macc.* 1:35, *Rom.* 7:23, 1 *Cor.* 1:10. ὀστέων (269), normal in tragedy (e.g. *Soph. Trach.* 769), comedy (e.g. *Ar. Ach.* 1226), and late prose.
- (c) Third declension: dat. pl. βάθεσσιν (16). υἰέων (110) < υἰύς (cf. *Ar. Nub.* 1001, *Soph. Ant.* 571, *Pind. Isthm.* 8.27), but υἰῶν (183). χειλέων (196, 342, 429; cf. *Hdt.* 1.179.2, 1.185.4, 1.186.2, etc.; *Pr.* 12:13), but ὀρῶν (123).
- (3) Adjective: (a) Diction: μαιφόνος (367), in *Il.* always epith. of *Ares* (LSJ).¹¹ (b) Second declension: Attic declension ἕλεως (404). (c) Third declension: τάλαν acc. m. sg. of τάλας (332).
- (4) Pronoun: (a) Personal: *Hom.* ἔο (239) = οὔ, cf. *Il.* 2.239, 5.343, *Od.* 5.459. μιν (525): epic and Ion. acc. 3rd sg., cf. *Il.* 21.245 and

¹¹Cf. M. De Groote, "Die Quaestio Oecumeniana," *Sacris Erudiri* 36 (1996) 105 n.167.

- 318, *Od.* 4.244, *Hdt.* 1.11.3, 1.24.3, 1.45.1, 2.100.3. Unaccentuated after πλήν: πλήν μου (166), πλήν σου (192, 194).
- (b) Possessive: τεός: Lesb., Hom., and Dor. of 2nd sg.: τεή (48), τεῆς (19, 46); cf. *Il.* 1.138, 24.739, *Od.* 1.295, 3.122, 23.6. έός: Hom. and poetic of 3rd sg.: έφ (511), έόν (510), έῆς (100), έήν (86), έών (183, 185), cf. *Il.* 1.496, 5.321, *Od.* 4.618, 714.
- (c) Relative: ό τε < όστε (48) (cf. όθ' = ότε [183]).
- (d) Negative: poetic ούτις (30), cf. *Il.* 1.88.
- (5) Numeral: δυσί (228), dative of δύο, is later Attic; cf. *Jos. AJ* 4.240; *Plot. Enn.* 6.1.7, 3.18; *Plut. Arist.* 4.2; *schol. Dem.* 24.18a (II 319 Dilts); *Strab.* 4.2.3, 8.3.14; *Act. Apost.* 12:6, 21:33.
- (6) Adverb: πάγχυ (223) is epic, Ion., Aeol., and late prose; cf. *Aesch. Sept.* 641, *Ar. Ran.* 1531. περίξ (418) mostly in Ion. prose and tragedy, e.g. *Aesch. Pers.* 418, *Hdt.* 5.115.2, *Xen. An.* 7.8.12, *Cyr.* 1.5.2, 1.6.10.
- (7) Conjunction: poetic ἠδέ (31); cf. e.g. *Il.* 1.251, *Od.* 1.12. Epic and Cypriot. ιδέ (461, 527); cf. e.g. *Il.* 4.147, *Od.* 3.10. χ' (177) = καί: cf. *Greg. Naz. Carm. mor.* (CPG 3035) 10.204, *Carm. de se ipso* (CPG 3036) 12.192, 45.264.
- (8) Particle: θην (113) is chiefly an epic and Sicil. particle; cf. *Il.* 13.620, 17.29.
- (9) Verbs: (a) Unaugmented secondary tenses: βόησα (61), γέροντο (43), δῶκε (511), λύτρωσε (510), πέρασεν (53), ποίησε (48), πόντωσεν (6, 13), τάκησαν (41), φάγ' (20).
- (b) No contraction in ἐκπνέειν (337), χέει (326), but πνεῖ (423).
- (c) Infin. ending in -μεν: βαδιζέμεν (528); cf. διδόμεν (*Pind. Isthm.* 8.66, *Nem.* 7.97), ἔμμεν (*Il.* 18.364, *Od.* 14.332, 16.419, 19.289).
- (d) Alphabetical overview: ἄγω and compounds in aor.: ἠΐξας (33, 356), ἠΐξε (90), ἀνῆξεν (91), ἐπῆξας (365). δατέομαι: fut. is normally middle δάσομαι, not δάσω (24). Thematic δεικνύω: δεικνύει (82); already in *Hes. Op.* 451. διαείρω = διαιρέω (LSJ), hence διήρκεν (75); cf. *Eus. Praep. Evang.* (CPG 3486) 4.9.2. Compound of δίδωμι in the subj. aor.: προδώσης (373); cf. *Dt.* 2:28, 14:20, 24, *Mk.* 6:37 (v.l.), *Jo.* 17:2, *Apoc.* 4:9 (v.l.), 8:3 (v.l.). Indic. 2 sg. of εἶμι: εἶς (522), already in *Hes. Op.* 208. Thematic ζωννύω: ζωννύονται (201) since *Hippoc. Mul.* 1.68.12, cf. *Jo.* 21:18. Thematic flecion of compounds of ἴστημι: pres. ἐξανιστᾶ (209), imperf. καθίστα (77) (cf. *Diod.* 19.15.3, *Dt.* 17:15). Fut. of τελέω: συντελέσω (125), while normally τελῶ in Attic (cf. *Xen. Cyr.* 8.6.3); *Pind. Nem.* 4.43 has τελέσω. Thematic in-

flection of τίθημι: indic. pres. τιθῶ (172) < τιθέω. Aor. 2 pass. of φύω: φυέντα (483), cf. Jos. *AJ* 2.83, 8.63, 18.6, 19.211, Theophr. *Hist.pl.* 4.16.2, Lk. 8:6.

B. Syntax

- (1) Nom. instead of voc.: μέδων (247), πλάστης (296).
- (2) Indic. in purpose clause: κομπάσουσι (136), λαλήσουσι (136), ρύσει (523).
- (3) Subj. with fut. sense in main clause: ἔλθω (272), ἐξέλη (169), whereas the normal late fut. of αἰρέω is ἐλῶ (cf. Dion. Hal. *Ant.Rom.* 11.18.2); φάγη (122), while usual late fut. is φάγομαι (Dt. 2:28, 14:20, Si. 36:18, Lk. 14:15) or φαγοῦμαι (Gen. 3:2 [*v.l.*]); cf. Oecum. *Comm. in Apoc.* (CPG 7470) 8.15, 9.3.3, 9.11.7, 11.16.4.
- (4) Absence of ἄν with subj. in subordinate clause: παρέλθη (ἄν) (319).
- (5) Opt. for potential mood without particle ἄν (unless wish): ἐπέλθοι (251). The gloss reads: ἦτοι ὠδινήσουσι.
- (6) Negation μή instead of οὐ in main clause: μή βρῖσει μηδ' εὐφορήσει (273f).
- (7) Negation οὐ(κ) (288) instead of μή in purpose clause: ὡς ... οὐκ ἴδη (cf. μὴ ἴδη [289]).

4. Relation to the Bible text

A. Additions in the *Paris.*, by which the *Paraphrasis* represents the Bible in a more faithful way than *Geometres' Metaphrasis*

Cod. Bible¹²

11–7 Ex. 15:3–6: κύριος συντρίβων πολέμους, κύριος ὄνομα αὐτῶ. ἄρματα Φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριπεν εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρῇ θαλάσση. πόντω ἐκάλυπεν αὐτούς, κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος. ἡ δεξιὰ σου, κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύι

¹²Editions used: (a) Old Testament: 1 Reg.: A. Rahlfs, *Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes* I (Stuttgart 1937) 504–505; other books: *Septuaginta. Vetus Testamentum Graecum auctoritate Societatis Litterarum Göttingensis editum* (Göttingen 1954–): II.1 (1991) 197–202; III.2 (1997) 344–359; X (1979³) 341–359; XIII (1984³) 247–248 and 267–273; XIV (1983³) 210–212; XVI.2 (1954) 120–132; (b) New Testament: B. and K. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini, B. M. Metzger, Nestle-Aland. *Novum Testamentum Graece* (Stuttgart 1998²⁷) 153–156.

- 19f Ex. 15:7: καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπε-
ναντίους· ἀπέστειλας τὴν ὀργὴν σου, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς
ὡς καλάμην
- 23–6 Ex. 15:9f: εἶπεν ὁ ἐχθρὸς “Διώξας καταλήμφομαι, μεριῶ σκῦ-
λα, ἐμπλήσω ψυχὴν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ
χεὶρ μου. ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυπεν αὐτοὺς
θάλασσα”
- 28–31 Ex. 15:11f: τίς ὅμοίός σοι ἐν θεοῖς, κύριε; τίς ὅμοίός σοι, δε-
δοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστός ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα;
ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου
- 41f Ex. 15:15ff: ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες Χανάαν. ἐπι-
πέσοι ἐπ’ αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος
- 57 Dt. 32:1: καὶ ἀκουέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου
- 66 Dt. 32:5: ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά
- 75 Dt. 32:8: ὅτε διεμέριζεν ὁ ὑψιστος ἔθνη
- 86f Dt. 32:11: ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς
νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησεν, διεῖς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέ-
ξατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων
αὐτοῦ
- 105f Dt. 32:17: καινοὶ πρόσφατοι ἦκασιν, οὓς οὐκ ᾔδεισαν οἱ πα-
τέρες αὐτῶν
- 110 Dt. 32:19: καὶ παρωξύνθη δι’ ὀργὴν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θυγα-
τέρων
- 113–9 Dt. 32:20f: καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ’ ἐσχάτων· ὅτι
γενεὰ ἐξεστραμμένη ἐστίν, υἱοί, οἷς οὐκ ἔστιν πίστις ἐν
αὐτοῖς. αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ’ οὐ θεῷ, παρώργισάν με
ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν· καὶ γὰρ παραζηλώσω αὐτοὺς ἐπ’
οὐκ ἔθνη, ἐπ’ ἔθνη ἀσυνέτω παροργιῶ αὐτούς
- 121 Dt. 32:22: καυθήσεται ἕως ἄδου κάτω
- 123 Dt. 32:22: φλέξει θεμέλια ὀρέων
- 129 Dt. 32:24: μετὰ θυμοῦ συρόντων ἐπὶ γῆς
- 139 Dt. 32:29: οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι ταῦτα
- 153 Dt. 32:35: ἐν καιρῷ, ὅταν σφαλῇ ὁ πόνος αὐτῶν
- 166 Dt. 32:39: καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν ἐμοῦ
- 182–5 Dt. 32:43: καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ·
ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκδικεῖται, καὶ ἐκδικήσει καὶ
ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἀνταπο-
δώσει, καὶ ἐκκαθαριεῖ κύριος τὴν γῆν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ
- 194 1 Reg. 2:2: οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σοῦ
- 211 1 Reg. 2:8: καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αὐτοῖς

- 243 Abac. 3:6f: ἐτάκησαν βουνοὶ αἰώνιοι πορείας αἰωνίας αὐ-
τοῦ. ἀντὶ κόπων εἶδον σκηνώματα Αἰθιοπῶν
- 289 Is. 26:10: ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν κυρίου
- 317–9 Is. 26:20: βάδιζε, λαός μου, εἴσελθε εἰς τὰ ταμιεῖά σου, ἀπό-
κλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως ἂν
παρέλθῃ ἡ ὀργὴ κυρίου
- 330 Jon. 2:5: ἄρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι πρὸς τὸν ναὸν τὸν
ἅγιόν σου;
- 356 Dan. 3:28: ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες πάντα ταῦ-
τα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
- 363 Dan. 3:30: καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν, ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται
- 396 Dan. 3:40: καὶ ἐκτελέσαι ὅπισθέν σου
- 415 Dan. 3:46: καὶ οὐ διέλειπον οἱ ἐμβαλόντες αὐτοὺς ὑπηρέται
τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν
καὶ στιππύον καὶ κληματίδα
- 441 Dan. 3:55: εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας σου καὶ
ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας
- 463f Dan. 3:72 + 73: εὐλογεῖτε, φῶς καὶ σκότος, τὸν κύριον ...
εὐλογεῖτε, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι, τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
ὑπερψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας
- 496 Lk. 1:50: τοῖς φοβουμένοις αὐτόν
- 498 Lk. 1:51: διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν
- 502 Lk. 1:53: καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς
- 504 Lk. 1:54: μνησθῆναι ἐλέους

B. Alternative readings in the *Paris.*, by which the
Paraphrasis stays closer to the Bible than Geometres'
Metaphrasis

Cod.	Cr	Bible
6	352.10	not in Ex. 15:1
33	352.22	Ex. 15:13: τῇ δικαιοσύνῃ σου
43	352.28	Ex. 15:16: ἀπολιθωθήτωσαν
44–53	352.29– 353.7	Ex. 15:16–9: ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου, κύριε, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτίσω. εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κλη- ρονομίας σου, εἰς ἔτοιμον κατοικητήριόν σου, ὃ κατειργάσω, κύριε, ἁγίασμα, κύριε, ὃ ἠτοίμασαν αἱ χεῖρές σου. κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι. ὅτι εἰσηλθεν ἵππος Φαραῶ σὺν ἄρμασιν καὶ ἀναβάταις εἰς θάλασσαν, καὶ

		ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς κύριος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης· οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης
58	353.10	Dt. 32:2: προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ ἀπόφθεγμα μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου
61–3	353.12	Dt. 32:3f: ὅτι ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα· δότε μεγαλωσύνην τῷ θεῷ ἡμῶν. θεός, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ
72f	353.20–2	Dt. 32:7: μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, σύνετε ἔτη γενεᾶς γενεῶν
89f	354.4	Dt. 32:12: κύριος μόνος ἦγεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν θεὸς ἀλλότριος
96	354.11	not in Dt. 32:14
100–2	354.15	Dt. 32:15f: καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτήρης αὐτοῦ. παρώξυνάν με ἐπ' ἀλλοτρίοις, ἐν βδελύγμασιν αὐτῶν ἐξεπίκρανάν με
103f	354.16f	Dt. 32:17: ἔθυσαν δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ, θεοῖς, οἷς οὐκ ᾔδεισαν
107	354.18	Dt. 32:18: θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε
125	354.26	Dt. 32:23: καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐτούς
126	354.28	not in Dt. 32:24
171	356.4	not in Dt. 32:40
177f	356.10	Dt. 32:42: ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας, ἀπὸ κεφαλῆς ἀρχόντων ἐχθρῶν
223	357.17	1 Reg. 2:10: καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ
239	357.33	Abac. 3:5: ἐν πεδίλοις οἱ πόδες αὐτοῦ
286	359.14	not in Is. 26:9
287	359.17	not in Is. 26:10
339	360.33	not in Jon. 2:8
342	361.3	not in Jon. 2:10
349	361.10	not in Dan. 3:26
350	361.11	Dan. 3:27: ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐποίησας
353	361.14	Dan. 3:28: καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας
375	362.3	not in Dan. 3:35
401	362.30	not in Dan. 3:42
405	362.34	not in Dan. 3:43
411	363.8	not in Dan. 3:45
420	363.17	not in Dan. 3:49
424	363.22–4	not in Dan. 3:50

425	363.26	not in Dan. 3:50
428	363.30	not in Dan. 3:51
431	363.33	not in Dan. 3:52
449	365.13	Dan. 3:58f: εὐλογεῖτε, οὐρανοί, τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε, ἄγγελοι κυρίου, τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας
490	365.4	Lk. 1:47: καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτήρῳ μου
492	365.7	not in Lk. 1:48
512	365.22b–3	Lk. 1:70: καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ
514	365.25a	Lk. 1:72: ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν
519f	365.28	Lk. 1:74f: λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνη
522	365.31a	Lk. 1:76: προπορεύση γὰρ ἐνώπιον κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ
523f	365.33	Lk. 1:77f: ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν
525f	366.1f	Lk. 1:78f: ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις

C. Readings in Geometres' *Metaphrasis* which are more exact than those in the *Paris. Paraphrasis*

Cod.	Cr	Bible
111	354.21	Dt. 32:20: ἀποστρέψω
169	356.1	Dt. 32:39: καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου
209	357.3	1 Reg. 2:8: καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχόν
287	359.16	Is. 26:10: ἀλήθειαν οὐ μὴ ποιήση
381	362.10	Dan. 3:37: ὅτι, δέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἐσμεν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῆ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
399	362.27	Dan. 3:41: ἐν ὅλῃ καρδίᾳ
407	363.3	Dan. 3:44: καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας
510f	365.20–2	Lk. 1:68f: ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ

517 365.27 Lk. 1:74: ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας
527f 366.3 Lk. 1:79: τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς
ὁδὸν εἰρήνης

December, 2002

Ghent University
Belgium
Marc.DeGroote@rug.ac.be